Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.
Lajer Folksblat פרייז 30 גראשען

היינט 12 זייטען

לאדזשער פאלקסבלאט

אונפארטייאישע פאליטיש - געזעלשאפטליכע טאג - צייטונג

Nr. 86/1381 | Łódź, Sroda 13 kwietnia 928 r. | זעקסטער יאהרגאנג | לאדז, פרייטאג כג ניסן תרפ״ח | Nr. 86/1381

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 24-71. | Adres redakcji i administracji: Łódź Piotrkowska 21, tel. 2471.

די אַלע ארגאניזאַציעס, חברות, דעלעגאַציעס פון געזעלשאַפטליכע אינסטיטוציעס, פרעסע, קאלעגען, פריינד און בעקאַנטע, וואס האבען אונז אויסגעדריקט זייער מיטגעפיהל און האבען אנטייל גענומען אין דער לויה פון אונזער אונפערגעסליכען

ד״ר מעד. אליעזר פריבולסקי נ. ע.

און בעזונדערס דעם לויה=קאמיטעט, ווי אויך דער פערוואַלטונג פון „מכבי״ און דער גאַנצער טורן=ברודערשאַפט פאַר האַלטען די ארדנונג בעת דער לויה דריקט אויס איהר האַרציגסטען דאַנק

די טרויערנדע פאמיליע.

נרעשים ונדהמים הננו עומדים על קברו של חברנו החביב, העסקן הצבורי הנאמן חובב חמכללה בירושלים

ד״ר אליעזר פריבולסקי

משתתפים הננו בצער משפחתו הגדול.

ועד חברת דורשי האוניברסיטה העברית בירושלים סניף לודז.

הזהרה צו אלע לאדזער סוחרים!

זייט וויסען, אז אויף נאָווע עקזיסטירט אַ געשעפט א. נ. „קאלא לודזקא״, וואָס געהערט צו ראובן וואלף און זיין פרוי אנילעוויטש. דיזעלבע האָבען אין לאָדז אָפגענאַרט אָרימע שניי-דערס, שוסטערס, דינסט-מיידלעך און סוחרים און אַנטלאָפען קיין נאָווע. בלויז אין לאָדז איז דאָס געשעפט געגאַנגען א. נ. ישראל הערש טערקעלטויב און היינט געהט עס אויפ׳ן נאָמען פון זיין ווייב אנילעוויטש, טראָץ דעם, וואָס זיי האָבען אַקטען, און די לאָדזער סוחרים גיבען ווייטער פעקלעך. אַלזאָ וואָרענען מיר די לאָדזער סוחרים, אַז עס גרייט זיך צו אַ פרישער אָנזאָץ.

אריה יהודה פעלדמאַן, נאָווע, שמחה בונם אפּאטאווסקי,
בערעל רוסעק, פעפער-גאַס 7, זאַווישאַ נומ׳ 9,
הערש שמולעוויטש, משה גאלדבערג, זשוראַוויע 10,
אַלעע 1. מאַי 41, דוד בוים, זאַווישאַ 9.

584

נאָך לאַנגע און שווערע ליידען איז געשטאָרבען אין עלטער פון 65 יאָהר מיין ליבער מאַן, אונזער טייערער און נישט-פערגעסענער פאָטער, שווי-גערפאָטער, גרויספאָטער, ברודער און אָנקעל

נ. ע. הערש יעקב ב״ר שמואל הכהן ז״ל פרוכט

די לויה קומט פאָר היינט, פרייטאָג כ״ג ניסן תרפ״ח 12 בייטאָג פון טרויער-הויז וואָלבאָרסקאַ 36, וועגען וואָס עס טיילען מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע פאמיליע.

בעקאַנטמאַכונג.

דערמיט מאַך איך בעקאַנט דאָס ג׳ פובליקום, אַז נאָך אַ גרינדליכען רעמאָנט איז מיין

קאפע=רעסטאראן „BRISTOL״

פיעטריקאווער 30 טעלעפאן 25-91

ווידער טעטיג

און עמפפעהלט דער ג׳ קונדשאַפט די אַלעמען גוט בעקאַנטע געשמאַקע שפייזען

מיטאגען ווי אויך מילכיגע פריהשטיגען און אווענדברויטען

מיט אַכטונג ה. בערנהיים.

600

Dr. med. URYSON

ספעציאַל-ארצט
פאַר אינערליכע קראַנקהייטען
קאנסטאַנטינער 20, טעל. 35-85.
נעהמט אָן פון 3—5 נאָכמיטאָג.

887

Dr. RACHELA LEWI

ספעצ. פאַר קינדער-קראַנקהייטען
פאַנסקאַ 24, טעל. 42-72.
נעמט אָן פון 2 ביז 4 נאָכמיטאָג.

כעמיש=באקטעריאלאגישע לאבאראטאריע
מאגיסטער נ. שאץ

פעטריקאווער 37, 2. שט., פראָנט
אַנאַליזען פון קאַל, אורין, לייכען א. א. ו.
אורין-אַנאַליז — 4 זל.

א גרויסער אויסוואַהל פון נייעסטע מאדערנע

שייטלען

פאלקעס און האַלבע פאלקעס
צו בעקומען קאַמיעננאַ 5
2-טען הויף, 2. שטאָק ביי פאָרושצקי.

וויכטיג פאר פאפיר-סוחרים!

— די בעקאנטע —

קאנווערטן=פאבריק

פון י. שארפשטיין איז איבערטראָגן געוואָרען אויף
טראַגוטאַ (קרוטקאַ) 12
שטעטס אויף לאַגער פערשידענע סאָרטען קאנווערטען צו ביליגע פרייזען.

השבת אבדה.

כ׳האָב פערלוירען אַ פאָרטפעל מיט פערשידענע דאָקומענטען ווי אויך אַ פאַס אויפ׳ן נאָמען פון ש. ליבערמאַן אַלעקסאַנדריסקאַ 13. דער עהרליכער פינדער ווערט געבעטען אָפּ צוגעבענגן צו ליבערמאַן אַלעקסאַנדריסקאַ 13. 697

2 געזעלען

און אַ פרעסער קענען זיך זאָפאָרט מעלדען צו ערשטער סאָרט הויזען צו אשר בענקעל, לוטאָמירסקאַ 7 (האָטעל-גאַס), 3-טע אָפיצינע. 689

מאַשינער, אונטערמאַשינער, האַנד=נעהער און לעכער=נעהער

צו מענער-מאַגאַזין 1. סאָרט ווערט געברויכט ביי גרילאַק, פאַלנאָצנאַ 13.

ס׳ווערט געברויכט אַ גוטער

נייער, ריכטעווער

אין אַ געהילף.
אַלעקסאַנדער 15, ראַקאָטש.

אכטונג, דאמען-מאגאזין-שניידער!

מיטגלידער פוןביידע פעראיינען: אַלעע 1. מאַי 2 און זאַבאָדניאַ 66.

שבת, דעם 14. אפּריל, 7 אָוועגד קומט פאָר אין לאָקאַל אַלעע 1. מאַי 2

אַן אַלגעמיינע פערזאמלונג

פון גאנצען דאמען=מאגאזין=פאַך.

אויפ׳ן טאָג-אָרדנונג: 1) ווער זענען די שטערער, וואָס דערלאָזען נישט צו פעראייניגען די דאַמען-מאַגאַזין-סעקציע אַלס גאַנצע? 2) וואָס דאַרף מען טון, כדי צו דערהויבען דאָס פאַך? זאָל קיינער נישט בלייבען גלייכגילטיג צו די דאָזיגע אָנגעווייטאָגטע פראַגען און קומען צו דער פערזאַמלונג.

מיטגלידער פון מאַגאַזין-שניידער-פעראיין אלעע 1. מאַי 2.

מיר מעלדען אייך צום לעצטען מאָל וועגען דער גענעראַל-פערזאַמלונג, וואָס קומט פאָר שבת אָוועגד, ווייל זי וועט פאָרקומען ביי יעדע צאָהל אָנוועזענדע.

די פערוואַלטונג.

585

Pani może oszczędzać

nawet w obecnym ciężkim okresie drożyzny, panującej we wszystkich dziedzinach. Ile pieniędzy naprzykład wydała Szan. Pani na zakup nowej bielizny, w miejsce zniszczonej? A czy pieniędze te nie byłyby Szan. Pani potrzebne na inne sprawunki? — Proszę Sz. P. przyjąć dobrą radę: chcąc dwukrotnie dłużej zachować zapas bielizny, unikać należy szkodliwych, drogich środków do prania, używając w przyszłości jedynie tylko szlachetne, neutralne mydło „Kołłontay z pralką", które bezwarunkowo zadowoli Szan. Panią. Mydło „Kołłontay" wydziela silną delikatną pianę, jest subtelnie perfumowane i pod gwarancją nie zaszkodzi choćby najdelikatniejszej tkaninie.

Mydło KOŁŁONTAY z pralką

№ 85 patent.

ZLOTY MEDAL na WYSTAWIE w KATOWICACH 1927.

Zastępca na Łódź: S. B. Redlic, Łódź, Pomorska 19.

אויף גינסטיגע בעדינגונגען! סטאָל-בעטען, שפּאַציר-וועגע-לעך, מאַטראַצען נגבעטע, דראַטשניע וי אויך צו האָלץ בעטען „Patent" דויט מאס-וואש-מאַשינען און וויזמאַשינקעס אַבגעלינסטען

אין פאַבריקס-לאַגער „DOBROPOL" Łódź Piotrkowska 73 w podworzu

קרבנות פון אוריין-זוירע!

עמפפעהלט דורך פראָפעסאָר לאַנסערא גענוועז. פרעזעס פון דער מעדיצינישער אַקאַדעמיע

פאדאגרע פעטקייט רעוומאַטיזם ארטעריען-סקלעראז

יעדער פערגיפטעטער מיט אורין-זויער, געפייניגטער דורך וועהטאָגען, קאָן געראַטעט ווערען נאָר דורך

URODONAL

ווייל URODONAL צעלאָזט דעם אוריין-זויער

Generalna Reprezentancja: **Warszawa, Fredry 4, tel. 73-55**

Prawdziwy URODONAL tylko z polską i francuską etykietą.

Kolej Elektryczna Łódzka, Sp. Akc.

W myśl § 3 umowy koncesyjnej z dnia 23 czerwca 1923 r, opłata przejazdowa na pociągach Kolei Elektrycznej Łódzkiej, Sp. Akc., powinna obecnie wynosić:

a) za bilet normalny, ważny od g. 6,30 do g. 21,30 .	34	grosze
b) „ „ dla uczniów i żołnierzy	24	„
c) „ „ wieczorowy, ważny od g. 21,30 do g. 23,30	51	„
d) „ „ nocny, ważny od g. 23,30 do g. 6,30 . .	102	„
e) „ „ miesięczny	51	złotych

Kolej Elektryczna Łódzka, Sp. Akc., natomiast wprowadza od dnia 15 kwietnia 1928 r. aż do odwołania następującą taryfę:

1) bilet normalny, ważny od godz. 9 do godz. 23 z prawem jednorazowego przesiadania na zasadzie przepisów, obecnie obowiązujących i zamieszczonych na odwrotnej stronie biletów przesiadkowych:	25	groszy
2) bilet poranny, obowiązujący w godz. od 4 do 9	15	„
3) „ nocny, obowiązujący w godz. od 23 do 4	30	„
4) „ ulgowy dla dzieci od lat 5 do 10, uczącej się młodzieży, oraz dla wojskowych od szeregowych do chorążych włącznie, obowiąz. od 4 do 23	10	„
5) bilet przesiadkowy do biletów, wymienionych w punktach 2 – 4 wł.	5	„
6) bilet miesięczny normalny	30	złotych
7) „ kwartalny normalny	90	„

אַ בודקע

זאפארט צו פערמיטען

זשעלאַנאַ № 50; רוג לואיזא 109

ביי שווארץ.

אין דער פאַבריק פון פער-שידענע וועש, ווי אויך שטאָמען-גאַרדינען, ווערט געבראַכט קריטע אין וועש-נעהערינס

מ. רעדליך, נאָוואָ-מיעסקאַ 4, וו. 43. 596

עס ווערען געזוכט קוואַליפיצירטע

געזעלען

און האנדנייערס צו קינדער-ארבייט

ביי פירמע קראַזהאַרן, זאַוואַדזקאַ 4 פראָנט-נעבעפּ.

א געוועלב מיט אַ שטוב

ווי אויך בלויז א געוועלב צו פערדינגען דוואַרסקאַ 4 ערפאַהרען ביז 7 אָוו. 798

אַ קריטע נייהערין

אויף גוטע בעדינגונגען, ווערט געזוכט.

דייטעלצווייג, ביי לענט-שיצקי, נאָוואָמיעסקאַ 28.

שטרעבט איהר זיך אויסצוקורירען פון
רעוומאַטיזם און פּאָדאַגרע

ציהענדע, שטעכענדע שמערצען אין די גלידער און געלענקען, געשוואָלענע גלידער, פער-קריפּעלטע הענד און פיס, ציקען, שטעכען, ציהען אין פערשידענע קערפּער-טיילען און שוואַכקייט אין די אויגען — דאָס זענען די פאָלגען פון רעוומאַטישע און גיכטישע ליידען, וועלכע מוזען בעזייטיגט ווערען, ווייל אַנדערש קען די קראַנקהייט זיך פערגרעסערען.

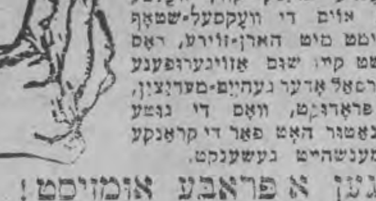

איך לעג אייך פאָר

אַ היילענדע טרינק-קור, וועלכע שיידעט אויס די וועקסעל-שטאָף און שווימט מיט הארן-זוירע, דאָס איז בישט קיין שום אויגערופענע אוניווערסאַל אָדער געהיים-מעדיצין, נור אַ פּראָדוקט, וואָס די גוטע מוטער-נאַטור האָט פאַר די קראַנקע מענשהייט געשענקט.

יעדען איינציגען אַ פּראָבע אומזיסט!

שרייבט מיר זאָפאָרט און איהר דערהאַלט געגענזייטיג אומזיסט און פראַנקאָ אַ פּראָבע צוזאַמען מיט ערקלערונגען, דורך דער פערמיטלונג פון מיינע און אַלע לענדער איינגעאָרדענטע לאַגערן און דאַמאַלס ווערט איהר זיך אַליין איבערציינגן איבער דער אונשעדליכקייט פון דעם מיטעל ווי אויך איבער זיין שנעלער ווירקונג.

AUGUST MÄRZKE, Berlin-Wilmersdorf, Bruchsalerstr. № 5. Abt. 61

ווייכטיג פאַר סוחרים!

ס'איז אנגעקומען אַ פרישער טראַנספּאָרט

אוגערקעס

פון די קרעמען צו קאָנקורענץ-פרייזען.

צו בעקומען בזשעזשינער 15.

קומט און איבערציינט אייך!

קוואַליפיצירטע

שטאָפּערינס

צו ריפּס

קענען זיך מעלדען קאַראָלאַ 17 ביים פּאָרטיער. 580

טשארניעצקא - גורא

ווילא „לאָדזיאַנקאַ" צו פערדינגען 12 זאַנען - צימערן מיט

קיכען און זעמטליכע בעקוועמליכקייטען, עגצע, עווענטועל קען אָפּגעגעבען ווערען די גאַנצע ווילא אויף אַ פּענסיאָנאַט.

ערפאַהרען: לאָדז, בית ה' שמיעטאַנאַ 6 שיערפּניאַ 19 (בענע-דיקטאַ)

דאַמען = מאַגאַזין =
שניידער
= געזעלען

קוואַליפיצירטע קאָנען זיך זאָפאָרט מעלדען ביי

ז. קויפמאַן, 64 גדאַנסקאַ 64 . 575

מעבעל = ווערקשטעל

י. בארנשטיין, 115 פּיעטריקאָווער 115

נעהמט אָן אַלערליי בעשטעלונגען אויף ענצעלנע מעבעל שטיקער און גאַנצע קאָמפּלעטען עלעגאַנטע אויספערטיגונג. לאַנגיעהריגע גאַראַנטיע. בעקוועמע קויפס-בעדינגונגען. צוגענגליכע פרייזען.

דאָרט צו בעקומען געלעגענהייטל. אַ טשעטשעטאָווע שלאָפצימער און עסצימער-איינריכטונג

צו דעם פלוצלינגען טויט פון אונזער פריינד, סימפּאַטיקער פון יודישען טעאַטער

ד"ר ל. פּריבולסקי

דריקען מיר אויס די איבערגעבליבענע פאַמיליע טיפען ביילייד

א. בעזמאַן און פאַמיליע

לאַנגיעהריגער פאָרשטעהער פון יודישען טעאַטער.

שטאַרק געטראָפען פון דעם פלוצלינגען טויט פון גרויסען עסקן און קולטור-טוער

ד"ר ל. פּריבולסקי

דריקען מיר אויס אונזער טיפסטען ביילייד די איבערגעבליבענע פאַמיליע

אַרטיסטען-קאָלעקטיוו פון יוד. טעאַטער אין פילהאַרמאָניע.

היינט און פאָלגענדע טעג! היינט און פאָלגענדע טעג!

אורויץ פון גורל (Prima Aprilis)

אָריגינעלע לוסטיגע לעבענס-דראַמע פונ'ם לעבען פון פויליש-יודישע עמיגראַנטען אין אַמעריקא.

אין די הויפּטראָלען: ALEKSANDER CARR און דער יונגסטער עקראַן-שטערן BABY PEGGY

אַנאָנס! דער נעכסטער פּראָגראַם: „ס'איז גרינג צו ווערען אַ פאָטער" מיט Liljana Harvey i Harry Holm

קינא

ביים קאָאָפּעראַטיוו פון מלוכה קאַמונאַלע און געזעלשאַפט-ליכע בעאַמטע

40 שיענקעוויטשאַ 40

אָנהויב אין געוו. טעג 4 אַ ז. לעצטער 9.30 שבת, זונטאָג און יום-טוב 2.30 נאָכמ. 1-ער סעאַנס אַלע פּלעצער 75 און 50 גר.

אנפאל אויף איטאליענישען קעניג

אויפגעריסען א טייוועלס-מאשין, 15 פערזאן גע'הרג'עט, 50 שווער פערוואונדעט. דער קעניג איז ארויס גאנץ. די אטענטעטער נישט געכאפט.

מעריאלאן, 12. (ספ. טעל.) היינט איז אויסגעפיהרט געווארען אן אנפאל אויף'ן איטאליעני־שען קעניג וויקטאר עמאנועל דער 2־טער.

דער אנפאל איז אויסגעפיהרט געווארען בעת דער קעניג איז געגאנגען אויף דער עריעפנונג פון אן אויסשטעלונג. פערבייגעהענדיג דעם פלאץ פון ילרויש צעזאר האט זיך פלוצלים דערהערט א שרעק־ליכער דונער ס'איז ענטשטאנען א גרויסע מהומה און באלד איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז עס האט אויפגעריסען א טייוועלס־מאשין. 15 פערזאן זענען דערהרג'עט געווארען און 50 שער פערוואונ־דעט. דער קעניג איז ארויס אהן בעריהרט. די אנ־פאלער האט מען נישט געכאפט.

בילעטען־אפערע אין ווילנא.

ווילנא, 12. (ספ. טעל.) די אויספארשונג וועגען דער בילעטען־אפערע אין ווילנא ענטרעקט אלץ נייע איינצעלהייטען, עס זענען ארעסטירט גע־ווארען נאך 2 באהן־בעאמטע קאמינסקי און ראמא־נאוויטש. די באנדע האט פון 1923 ביז 1926 פער־קויפט 15 טויזענד פאלשע בילעטען דער מלוכה־אוצר האט געהאט שאדען 350 טויזענד זלאטים.

קעניג אמאנולא קומט קייןווארשא.

ווארשא, 12. (טעלעפאניש) די הכנות אויפ־צונעהמען דעם אפגאניסטאנישען קעניג אין ווארשא זענען אין פולען גאנג, דער אפגאניסטאנישער קעניג מיט זיין פרוי וועלען וואוינען אין בנין פון פרעזידיום פון מיניסטארען־ראט. עס ווערט איצט קאמפלעטירט דאס מעבעל. די קעניגליכע סוויטע וועט וואוינען אין האטעל „בריסטאל“.

ארעסטירט די אנפיהרער פון דער יודישער קהלה אין לעטלאנד.

ריגא, 12. (יט"א טעלעגראפיש) פאר פער־עפענטליכען וואהל־אויפרופען אין יודיש, אהן לע־טיש, זענען אין רעזשיצע ארעסטירט געווארען די אנפיהרער פון דער יודישער קהלה און די לאקאלע פיהרער פון די יודישע פארטייען די אויפרופען זענען קאנפיסקירט.

אין כארקאוו קלאגט מען זיך אויף צו הויכע שט יערען!

מאסקווע, 12. (יט"א טעלעגראפיש) דער כארקאווער „שטערן“ פערעפענטליכט אן ארטיקעל וועגען די צוהויכע שטייערן, וואס עס דארפען צאה־לען די יודישע האנדווערקער. די צייטונג ווייזט אן אז די שטייערן פערטייערען אויף אזוי פיל די פראָ־דוקציע, אז זי האלט נישט אויס די קאנקורענץ אפילו די קאאפעראטיווען קויפען נישט די אויס־ארבייטונגען פון די האנדווערקער.

געהעכערט די פענסיע פון מענדעלעס טעכטער.

מאסקווע, 12. (יט"א טעלעגראפיש) דאס יודישע בילדונגס־ביורא ביים אוקראינישען בילדונגס־קאמיסאריאט האט בעשלאסען צו פערגרעסערען די פענסיע פאר די טעכטער פון מענדעלע מוכר ספרים.

פערוואנדעלט א שוהל אין א קאמוניס־טישען קלוב.

מאסקווע, 12. (יט"א טעלעגראפיש) א גרו־פע קאמוניסטישע יוגענט מיט די רויטע פאהנען און מיט פארטרעטען פון לענין זענען אין סאקרעטי, מינסקער קרייז אריינגעקומען בעת דער תפילה אין דער שול און ערקלערט די שול פאר א קאמוניסטי־שען קלוב.

יודען בעקומען נישט קיין פארשטעהער אין דער געזעצגעבערישער פערזאמלונג אין סיריע.

ירושלים, 12. (יט"א טעלעגראפיש) לויט דער פערעפענטליכטער פעראָרדנונג וועגען די וואה־לען צו דער געזעצגעבערישער פערזאמלונג אין סיריען, זענען די יודען נישט בערעכטיגט צו בעקומען א פארשטעהער, כלומרשט ווייל די יודישע בעפעלקערונג איז דארט קלענער ווי פון 3000 נפשות. די יודען פון דמשק האבען אנגעגע־בען א פראטעסט און ווייזען אן, אז די יודישע בע־פעלקערונג איז בעדייטענד גרעסער, ווי לויט די אפיציעלע ידיעות.

בעגייסטערונג פאר'ן מאסקווער יודישען קונסט־טעאטער איי בערלין.

בערלין. 12 (י.ט.א. טעלעגראפיש) דא איז פארגעקומען דער ערשטער דעביוט פונ'ם מאסקווער יודישען מלוכה'שען קונסט־טעאטער. ס'איז געשפילט געווארען „200 טויזענט“ פון שלום עליכם. די פארשטעלונגען האבען ארויסגע־רופען גרויס־אינטערעס אין בערלין. נאך דער פאר־שטעלונג זענען די ארטיסטען איינגעאָרדענט גע־ווארען אוואציעס בפרט פאר גראנאווסקי און מיכאעליס (וואפסי).

בערלין. 12 (י.ט.א. טעלעגראפיש) כמעט די גאנצע פרעסע ווידמעט ארטיקלען די אויפטרי־טען פון דעם יודישען מאסקווער מלוכה־טעאטער. דער „בערלינער טאגעבלאט“ און די „פאסישע צייטונג“ שרייבען ענטוזיאסטישע ארטיקלען. דאגע־גען דער „פארווערטס“ שרייבט, אז ס'איז א „קא־מעדיאנטיש שפיל, וואס דערמאנט אן צירק דרעסור“.

הרב פערלמוטער שווער קראנק.

ווארשא. 12 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) נעכטען האט הרב פערלמוטער בעקומען א פאראליטש פון מח, זיין צושטאנד איז געוועזן זעהר א שווערער, היינט האט זיך זיין צו־שטאנד עטוואס פערבעסערט.

טעראר ביי די וואהלען אין טשיקאגא

טשיקאגא, 12. (ספ. טעל.). די וואהלען אין טשיקאגא האבען זיך פערענדיגט מיט א פול־שטענדיגער מפלה פון דער טאמפסאן־פארטיי. זיינע אנהענגער האבען זיך בענוצט מיט טעראר. א בע־וואוסטער אדוואקאט א נעגער, טאמפסאנס א געג־נער, איז ביינאכט אוועקגעריבט געווארען דורך 6 בעוואפענטע פערזאנען וועלכע האבען איהם ארויס־געפיהרט אונטער דער שטאט און דארטען איהם דערשאסען. בעת די וואהלען האבען איבער דער זיכערקייט פון דער בעפעלקערונג געוואכט 25,000 פאליציאנטען, און נישט קוקענדיג דערויף זענען אין דעם טאג אויסגעפיהרט געווארען א סך פערברעכענס.

נאטע וועגען רוסישען גאלד.

פאריז, 12. (ספ. טעל.). היינט האט דער סאוויעטישער אמבאסאדאר אין פאריז – דאווגא־לעווסקי איבערגעגעבען דער פראנצויזישער רעגי־רונג א נאטע וועגען דעם פערהאלטענעם סאוויע־טישען גאלד אין די פעראייניגטע שטאטען.

12 טויזענד פונט אויפ'ן בודזשעט פון תל־אביב.

ירושלים. (יט"א). דער דיסטריקט־גובער־נאטאר האט מיטגעטיילט דעם פרעזידיום פון שטאט־ראט אין תל־אביב, אז די רעגירונג האט בעשטע־טיגט מיט קליינע ענדערונגען דעם שטאדטישען בודזשעט פאר'ן יאהר 1928. די ארץ־ישראל־רעגי־רונג האט בייגעשטייערט צום בודזשעט 10 טוי־זענד פונט, נישט אנווייזענדיג אויף וואס פאר א צוועקען זיי דארפען פערווענדעט ווערען. חוץ דעם האט די רעגירונג אסיגנירט 2 טויזענד פונט אלס סובסידיע פאר'ן שטאדטישען הדסה־שפיטאל.

ליידען פון מאגען און קישקעס, אבסטרוקציעס, אויפגעבלאזענקייט אפעטיטלאזיגקייט, הארץ־ברענען, אויפשטויסונג, קאפ־שמערצען, איבעלקייט, ווירקט אמבעסטען פון 1 ביז 2 גלעזער נאטירליך ביטער־וואסער פון
Franciszka Józefa
גרינדליכע אויסרייניגונג פון פערדייאונגס־ווענען. בעסטע צייגנישען פון שפיטעלער, וואו דאס בי־טער־וואסער פון „פראנץ יאזעף“ ווערט גערן גענו־מען און ווירקט אמבעסטען. פאדערט אין אלע אפ־טייקען און סקלאד־אפטעקען.

די פראגען וועגען ארבייטס־שוץ אין א"י נייע פארשריפטען וועגן פרויען און קינדער־שוץ.

ירושלים. (יט"א). ענטפערענדיג אויפ'ן מעמאראנדום פון ירושלים'ער ארבייטער־ראט, האט דער דיסטריקט־קאמיסאר קייז־ראטש מיטגעטיילט, אז אין קורצען וועלען בעשטימט ווערען ארבייטס־אינספעקטארען, וואס וועלען אבהיטען דעם געזעץ וועגען דעם פרויען און קינדער־ארבייטס־שוץ. לויט דעם נייעם געזעץ טארען נישט בעשעפטיגט ווע־רען קינדער, וואס זענען יונגער פון 12 יאהר.

וועגען אנדערע פראגען, וואס זענען שייך דער ארבייטער־פערזיכערונג און ענטשעדיגונג פאר אר־בייטס אומגליק־צופאלען וועלען נאך געפיהרט ווע־רען ווייטערע אינטערהאנדלונגען צווישען דעם אר־בייטער־ראט און דער אדמיניסטראטיווער מאכט.

דוד הערמאן אין אסלא. וועט רעזשי־סירען דעם „דיבוק“.

אסלא. (י.ט.א.) דא איז אנגעקומען דער [illegible] וועלכער איז דורכ'ן נארוועגישען רעפארטירטען [illegible] טעאטער אויפ'ן נאמען פון בעקאנטען נארוועגי[illegible] דראמאטורג באלקאנגען איינגעלאדען געווארען [illegible] רעזשיסירען אנ'סקי'ס „דבוק“, וואס וועט צום ער[illegible]טען מאל געשפילט ווערען אויף דער נארוועגישער סצענע. ה' הערמאן וועט דא וויילען בערך 6 וואכען.

צו זיין אנקומען קיין אסלא האט ה' הערמאן בעקומען א וואַרימען קבלת־פנים מצד די היגע ארטיסטיש־ליטעראריש־קרייזען. אויך די היגע פרעסע דריקט אויס א צופרידענהייט, וואס אלס רעזשי־סער פון „דבוק“ איז איינגעלאדען געווארען ה' הער־מאן, וועלכער האט מיט ערפאלג רעזשיסירט דעם „דבוק“ אויף אנדערע ביהנעס.

פאר דריי מיליאן רובעל מאשינען

פיהרט „ארט“ אריין קיין רוסלאנד.

מאסקווע. (יט"א). דאס צענטראלע קאנ־צעסיאנס־ביורא פון דער סאוויעטישער רעגירונג האט אונטערגעשריבען אן אבמאך מיט דעם „ארט“ אין מאסקווע, לויט וועלכען דעם „ארט“ ווערט ער־לויבט אריינצופיהרען קיין סאוויעט־רוסלאנד מאשי־נען און געצייג אויף דריי מיליאן רובעל אהן א אבצאהל.

דער דאזיגער אבמאך האט א גרויסע בעדיי־טונג, ווייל א דאנק איהם וועט „ארט“ האבען א מעגליכקייט צו העלפען די דעקלאסירטע יודען פון די שטעדטלעך זיך צו פראדוקטיוויזירען און ווע־רען האנדווערקער אדער ארבייטער. א צווייטער וויכטיגער פונקט פון דעם אבמאך איז דאס, וואס יודען פון אויסלאנד וועלען איצט דורך דער פער־מיטלונג פון „ארט“ קענען שיקען זייערע קרובים אין רוסלאנד ווערקצייג און מאשינען, העלפענדיג זיי דערמיט אין זעהר א גרויסער מאס זיך צו שטעלען אויף אייגענע פיס. דער אבמאך וועט אין די נאהענטסטע טעג ראטיפיצירט ווערען דורך דעם ראט פון די פאלקס קאמיסארען און וועט אריין אין קראפט נאך אין לויפענדען חודש.

——:o:——

די נאָהענטסטע אַרבייטען פון סיים

ערקלערונגען פון סיים-מאַרשאַלעק דאַשינסקי.

וואַרשאַ, 12. (טעלעפאָניש) נעכטען האָט דער סיים-מאַרשאַלעק ראַשינסקי אויפגענומען די סיים-קאָרעספאָנדענטען און געגעבען ערקלערונגען וועגען זיין שטאַנדפונקט בנוגע די נאָהענטסטע אַרבייטען פון סיים.

וואָס שייך דער ערלעדיגונג פון די דעקרעטען פון מלוכה-פרעזידענט, האָבען זיך אָנגעזאַמעלט עטליכע הונדערט דעקרעטען, וועלכע זענען נאָך נישט בעשטעטיגט געוואָרען דורכ'ן סיים, די דעקרעטען האָבען דורכ'ן אַלטען סיים נישט געקענט בעטראַכט ווערען. אין דער נאָהענטסטער צייט וועלען אַלע דעקרעטען אָפגעשיקט ווערען אין די ענטשפּרעכענדע קאָמיסיעס.

דער מאַרשאַלעק האָט ערקלערט, אַז די חנאות האָט ער פערברענגט אין קראקא, וואו ער האָט בעקומען אַ דעפּעשע פון מלוכה-פּרעזידענט מיט אַ דאַנק פאַר די יום-טוב וואונשען, וועלכע ער האָט צום פּרעזידענט געשיקט.

וועגען די ווייטערדיגע אַרבייטען פון סיים האָט דער מאַרשאַלעק ערקלערט, אַז דעם 19. ד. ח. וועט דער מאַרשאַל פּילסודסקי קומען אויף דער זיצונג פון דער בּיודזשעט-קאָמיסיע, וואו ס'וועט בעהאַנדעלט ווערען דער בּיודזשעט פון קריגס-מיניסטעריום, מאַרשאַל פּילסודסקי וועט אויף דער זיצונג האַלטען אַן ענטשפּרעכענדע רעדע. דעם 20. אַפּריל וועט פאָרקומען אַ זיצונג מיט די פאָרזיצענדע פון די סיים-קלובען און ריכטונגען, כדי פעסטצושטעלען פאָרזיצערס פאַר די פערשידענע קאָמיסיעס, און אויך אויסקלויבען סיים-פאָרשטעהער, וועלכע זאָלען פאַהרע [!] קיין פּויזען צו בעזוכען די אַר-בייטען פון דער אַלגעמיינער לאַנד-אויסשטעלונג.

בעריכט פון פינאַנץ-ראַט דעווי.

וואַרשאַ, 12 (טעלעפאָניש). דער אַמעריקאַנער פינאַנץ-ראַט דעווי האָט פערענדיגט זיין צווייטען בעריכט, וועלכער נעהמט אַרום דעם ערשטען קוואַרטאַל פון יאָהר 1928. דער ראַפּאָרט געפינט זיך שוין אין פּרעזידיום פון „באַנק פּאָלסקי" און ווערט שוין איבערגעגעבען צום דרוק.

סטאַביליזאַציע-הלואה.

וואַרשאַ, 12. (טעלעפאָניש). דעם 15. אַפּריל איז דער צאָהלונגס-טערמין פון ערשטען קופּאָן פון דער 7 פּראָצענטיגער פּוילישער סטאַביליזאַציע-הלואה, די קופּאָנען וועלען אויך געצאָהלט ווערען אין פּוילען, דורך אַלע אָפּטיילונגען פון „באַנק-פּאָלסקי".

פּראָצעס פון קו-קלוקס-קלען

לעבעדיגערהייט פערברענט 8 מענשען.

פּיטסבורג 12 (ספּ. טעל.) פאַר'ן געריכט'ס טריבונאַל קומט איצט פאָר אַ פּראָצעס געגען מיטגלידער פון קו-קלוקס-קלען.

איינער פון די עדות האָט אונטער אַ שבועה ערקלערט, אַז ער האָט לעבעדיגערהייט פערברענט 8 מענשען. אַנדערע עדות האָבען ערקלעהרט, אַז מיטגלידער פון קו קלוקס-קלען האָבען באָמבאַרדירט און פערברענט קירכען און געמאָרדעט זייערע געגנער.

יודען און דער זעלבסט-בעשטייערונגס-סיסטעם אין סאָוויעט-רוסלאַנד.

מאָסקווע. (יט"אַ). צווישען דער יודישער בעפעלקערונג אין די שטעדטלעך פון ווייס-רוסלאַנד, וואו מען וויל איצט איינפיהרען דעם סיסטעם פון זעלבסטבעשטייערונג, הערשט אַ גרויסע אונצופרידענהייט. לויט דעם דאָזיגען סיסטעם דאַרף יעדער איינער, וואָס צאָהלט מעהר ווי 100 רובל הכנסה-שטייער צאָהלען אויך 35 פּראָצ. פון אַלע זיינע אַנדערע שטייערען דעם אָרטיגען סאָוויעט אַלס אַ זעלבסטבעשטייערונג. די געלדער פון דער זעלבסט-בעשטייערונג זאָלען פערנוצט ווערען אויף רעמאָנטירען די אָרטיגע בעדער, צו עפענען שפּיל-פּלעצער פאַר קינדער, און בכלל פאַר שטאָדטישע אויסבעסערונגען.

רעגירונגס-דרוקעריי אין רוסלאַנד דרוקען סידורים און תחינות.

מאָסקווע, (י.ט.א.) דער „עמעס" איז אַרויס מיט אַ ספּעציעלען אַרטיקעל, אין וועלכען עס ווערט אויסגעדריקט גרויס אונצופרידענהייט דערמיט, וואָס אין אַ פּאָלטאַווער רעגירונגס-דרוקעריי זענען געדרוקט געוואָרען סידורים און תחינות. די צייטונג גיט איבער, אַז די דאָזיגע דרוקעריי האָט אָנגענומען אַ בעשטעלונג פון אַ באָברויסקער יודישען מוכר-ספרים גינזבורג און האָט פאַר איהם אָבגעדרוקט 85,000 יודישע רעליגיעזע ספרים, צווישען וועלכע עס זענען געווען אויך אַ „שפה ברורה"-סידור, אַ ש"ס, תחינות און ברכות פאַר קינדער.

די צייטונג פאָדערט אויף צו אונטערזוכען, ווי אַזוי געשעהט, אַז צווייטער מוכר-ספרים אין בערדיטשעוו מאיר עפּשטיין האָט בעקומען פון דער רעגירונג אַן ערלויבניש צו דרוקען יודישע ספרים, „עפּשטיין האָט אין פערלויף פון אַ יאָהר פערקויפט איבער 100,000 רעליגיעזע ספרים, און דאָס טאָר נישט געדולדעט ווערען" — ענדיגט דער „עמעס" זיין אַרטיקעל.

שרעקליכע באַהן-קאַטאַסטראָפע אין פּאַריז.

20 דער'הרג'עטע 30 פערוואונדעטע.

פּאַריז. 12. (ספּ. טעל.) אויפ'ן צפון-וואָקזאַל איז פאָרגעקומען אַ צוזאַמענשטויס פון 2 פּאַסאַזשיר-צוגען, דערביי זענען 20 פּערזאָן דער'הרגעט געוואָרען און 30 שווער פערוואונדעט.

פּאַריז. 12. (ספּ. טעל.) דאָס אָרט וואו עס איז פאָרגעקומען די קאַטאַסטראָפע שטעלט מיט זיך פאָר אַ שרעקליך בילד, צווישען די צובראָכענע טיילען פון די וואַגאָנען ליגען די שרעקליך צו'הרג'טע מענשליכע קערפּערס פון אונטען הערען זיך קרעכצען. עס שפּילען זיך אָפּ מורא'דיגע סצענעס אַ יונגער מוטער, וועלכע איז געפאָהרען מיט איהר קינד האָט עס אָפּגעריסען ביידע פיס. די קאַטאַסטראָפע האָט אָנגענומען, אַזאַ שרעקליכען פערנעהם, ווייל די צוויי צוגען זענען אין פולען גאַנג אַרויף איינער אויפ'ן צווייטען.

גרויסע פערשווערונג אין יאַפּאַן

מיט'ן ציל צו מאַכען אַן איבערקעהרעניש.

טאָקיאָ, 12. (ספּ. טעל.). די יאַפּאַנישע פּאָליטישע פּאָליציי האָט ענטדעקט אַ פערשווערונג געגען מיקאַדאָ. אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם זענען אַרעסטירט 1013 פּערזאָן. ווי ס'בעהויפּטעט די פּאָליציי האָט די אויספאָרשונג פעסטגעשטעלט, אַז די אַרעסטירטע האָבען געהאַט אַ פערבינדונג מיט מאָסקווע, און אַז די מאָסקווער רעגירונג האָט געשטיצט די יאַפּאַנישע קאָמוניסטען בעת די לעצטע וואַהלען צום פּאַרלאַמענט.

טאָקיאָ, 12. (ספּ. טעל.). נאָכ'ן פערענדיגען די אויספאָרשונג וועגען די קאָמוניסטען איז אָפּגעשאַפט געוואָרען דער פערבאָט צו פערעפענטליכען ידיעות. דער גענעראַל-פּראָקוראָר האָט ערקלערט פאַר פּרעסע-פאָרשטעהער, אַז די סיטואַציע איז אַן ערנסטע, אַז די רעוואָלוציאָנערע בעוועגונג אין יאַפּאַן איז גאַנץ שטאַרק און איז מעהר דראָהענד ווי אַן אויסלענדישע מיליטערישע אינטערווענץ.

לאָנדאָן, 12. (ספּ. טעל.). „רייטער-ביוראָ" טיילט מיט פון טאָקיאָ, אַז די מאַכט האָט פערעפענטליכט אַ קאָמוניקאַט, לויט וועלכען די אַרעסטען האָבען פעסטגעשטעלט, אַז ס'האָט עקזיסטירט אַן אָרגאַניזאַציע, וואָס האָט זיך געשטעלט אַלס ציל צו ענדערען די מלוכה-אָרדנונג אין יאַפּאַן. דער ראַפּאָרט בעהויפּטעט, אַז אַ חוץ דעם פערשפּרייטען אַגיטאַציע-ליטעראַטור איז אויך פאָרגעבערייט געוואָרען אַן אַקטיווער אַרויסטריט. די געריכטס-מאַכט בעטראַכט איצט די אַקטען פון 150 אַרעסטירטע און מ'רעכענט, אַז אינגיכען וועלען צוגעשטעלט ווערען אַקטען פון נאָך 300 מאַן.

—:o:—

נייע הלואה פאַר פּוילען

ביז הונדערט מיליאָן דאָלאַר.

וואַרשאַ, 12. (טעלעפאָניש). אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם פאָראויסגעזעהענעם בעזוך פון גענעראַל-דירעקטאָר פון „בענקער-טרעסט" קיין וואַרשאַ, דערוויסען מיר זיך, אַז אויסער דער פראַגע וועגען די באַהן-אינוועסטיציעס וועלען נאָך אַרומגערעדט ווערען פערשידענע אַנדערע אינוועסטיציעס. די אַלגעמיינע סומען פון די הלואות דאַרפען בעטרעפען 80 ביז 100 מיליאָן דאָלאַר און וועלען בעקומען ווערען אויף נאָך בעסערע בעדינגונגען ווי די ערשטע רעגירונגס-הלואות. די באַהן-הלואה וועט גענומען ווערען נאָר אויף אינוועסטיציע-צוועקען. ווייטער וועלען געגעבען ווערען הלואות אויך לאַנדווירטשאַפטליכע און מוניציפּאַל-צוועקען.

די אונטערהאַנדלונגען מצד פּוילען וועט פיהרען דער פינאַנץ-מיניסטער טשעכאָוויטש, דירעקטאָר באַראַנסקי און ראַט וואָיטקעוויטש.

אַרויסגע'גנב'עט אַ קאָמוניסט

פון דער טורמע אין בערלין.

בערלין 12 (ספּ. טעל.) נעכטען האָט זיך אין בנין פון שטראָף געריכט אָפּגעשפּילט אַ זעהר דראַמאַטישע סצענע:

אַרום 10 אַ זייגער פאַרמיטאָג זענען 7 בעוואָפענטע מיט רעוואָלווערען מאַנספערשוינען אַריינגעקומען אין געריכטס-בנין טעראָריזירענדיג די טורמע-וואַך, האָבען זיי אַרויסגעפיהרט דעם בעקאַנטען קאָמוניסט אָטאָ בראַון, וועלכער האָט זיך געפונען אין אויספאָרשונגס-אַרעסט, אינ'ם אָנפאַל האָט אויך אָנטיילגענומען בראַונ'ס כלה, די 19-יעהריגע אָלגאַ בענאַריאַ. נישט קוקענדיג אויפ'ן באַלדיגען אַלאַרם, האָט זיך 6 אָנפאַלער צוזאַמען מיט בראַונען און זיין כלה איינגעגעבען צו ענטלויפען, בלויז איינער פון די אָנפאַלער איז אַרעסטירט געוואָרען. ער הייסט קאַראָל פּיליפּ, האָט ערקלעהרט, אַז ער געהער צו דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי, ער האָט זיך אָבער קאַטעגאָריש אָפּגעזאָגט אויסצוגעבען זיינע חברים.

בראַון איז איינער פון די טעטיגסטע קאָמוניסטען אין לינקען פליגעל, אין 1921 האָט בראַון אָנטיילגענומען אינ'ם אָנפאַל אויף דער וואוינונג פון פּאָלקאָווניק פרייבערג, וואו ער האָט צוגענומען אַ רייהע וויכטיגע מיליטער-דאָקומענטען, דעמאָלט איז בראַון אַרעסטירט געוואָרען און פערמשפּט געוואָרען אויף 7 חדשים טורמע. אין 1926 איז בראַון ווידער אַרעסטירט געוואָרען צוזאַמען מיט אָלגאַ בענאַריאַ, אַ טאָכטער פון אַ בעקאַנטען מינכענער אַדוואָקאַט. בענאַריאַ איז אַרויסגעלאָזען געוואָרען אויף דער פריי און בראַונ'ס פּראָצעס האָט געזאָלט פאָרקומען דעם 4 מאַי.

אָלגא בענאַריאַ האָט אָבער צוזאַמען מיט איהרע חברים נישט געוואַרט אויפ'ן פּראָצעס און בראַונען אויף אַן אָריגינעלען אופן אַרויסגע'גנב'עט.

די רייזע פון פּוילישען אויסערן-מיניסטער זאַלעסקי קיין איטאַליען.

רוים 12 (ספּעציעל) די נאָהענטסטע קאָנפערענץ צווישען מוסאָליני און דעם פּוילישען אויסערן-מיניסטער זאַלעסקי איז דאָס געשפּרעך פון טאָג אין די פּאָליטישע קרייזען פון איטאַליען. אַלע צייטונגען שרייבען התלהבות'דיקע אַרטיקלען וועגען פּוילען. פּוילען ווערט געהאַלטען פאַר דער שלום-וואַנד פון איין זייט מצד רוסלאַנד און פון דער צווייטער מצד דייטשלאַנד. איצט איז געקומען דער מאָמענט פון אַ נאָהנטער פערשטענדיגונג צווישען פּוילען און איטאַליען וועגען ווירטשאַפטליכע קולטורעלע און דיפּלאָמאַטישע פראַגען. הגם די צוויי מלוכות זענען טעריטאָריאַל ווייט פון זיך, האָבען זיי אָבער אַ בשותפותדיקע אידעע פון פערזיכערן דעם שלום.

פּאַריז 12 (ספּעציעל) „טאַן" רעדט אַרום מיניסטער זאַלעסקי'ס רייזע קיין איטאַליען און האַלט, אַז עס האַנדעלט זיך וועגען אונגאַרן. די צייטונג האַלט, אַז נישט וואַהרשיינליך, אַז פּוילען זאָל זיין גינסטיג געשטימט צום געדאַנק פון רעוויזיע פון טריאַנאָער טראַקטאַט, אין וועלכען ס'איז פּראַאינטערעסירט מעהר ווי איין מלוכה.

די פליכטען פון די ענגלישע יודען לגבי ארץ-ישראל.

מיינונג פון העבערט סעמיועל.

לאָנדאָן. (י.ט.א.) די פעדעראַציע פון די פּראַאיוניסטע סינאַגאָגעס אין ענגלאַנד האָט אָרגאַניזירט אַ ספּעציעלען קרן-היסוד-קאָמיטעט, וואָס דאַרף ענטוויקלען אַן ענערגישע טעטיגקייט צווישען דער צאָהלרייכער מיטגלידערשאַפט פון די פעראייניגטע סינאַגאָגעס.

דער נייער קרן-היסוד-קאָמיטעט האָט אָרגאַניזירט אַן אויפנאַהמע לכבוד דעם געוועזענעם נציב-העליון אין ארץ-ישראל און פיהרער פון דער ליבעראַלער פּאַרטיי הער העבערט סעמיועל. בעת דער דאָזיגער אויפנאַהמע האָט סער סעמיועל געהאַלטען אַ רעדע וועגען די אויפגאַבען פון די ענגלישע יודען לגבי ארץ-ישראל. איך קען נישט פערשטעהן, האָט געזאָגט סער סעמיועל, ווי אַזוי יודען, וואָס פיהלען זיך פערבונדען מיט דער יודישער שוהל, בלייבען ראָן גלייכגילטיג לגבי ארץ-ישראל. נאָך הינציגער פערשטענדליך איז וואָס דער זעלבער יוד, וועלכער בעט אין די תפילות, אַז ארץ-ישראל זאָל אויפגעבויט ווערען שרעקט זיך דעמאָלס, ווען זיינע תפילות הויבען אָן פערווירקליכט ווערען. אין די פסח-תפילות בעטען מיר „ובנה ירושלים במהרה בימינו בקרוב". צי פערשטעהן נישט די יודען, וואָס זייערע ליפען זאָגען? עס זענען פערהאַן פיל ענגלישע יודען, וואָס האָבען מורא צו בעטייליגען זיך אין דער אויפבוי-אַרבייט אין ארץ-ישראל עס זאָל נישט געשטעלט ווערען אין ספק זייער אונטערטאַנטריישאַפט. פון דער צווייטער זייט זענען דאָ עקסטרעמע ציוניסטען, וואָס פערטרעטען דעם קאָנסעקווענטען יודישען נאַציאָנאַליזם און שטויסען אָפּ דורכדעם די סימפּאַטיעס פון פיל ציון-פריינד. דער ארץ-ישראל-אויפבוי טאָר נישט ליידען צוליב דער טעטיגקייט פון די ביידע עקסטרעמע לאַגערן. עס מוזען אָנגעווענדט ווערען די ריכטיגסטע מעטאָדען, וואָס זאָלען סיטווירקען צו דער ענטוויקלונג פון ארץ-ישראל. די ענגלישע רעגירונג אונטערשטיצט די יודישע אויפבוי-אַרבייט אין הסכם מיט די ענגלישע מלוכה-אינטערעסען. די בעשיצונג פון סועץ-קאַנאַל האָט אַ לעבענס-בעדייטונג פאַר ענגלאַנד און וואָס מעהר עס שטייגען די שוועריגקייטען אין עגיפּטען, אַלץ וויכטיגער ווערט ענגלאַנדס פּאָזיציע אין ארץ-ישראל. די פערוואַלטונג מיט ארץ-ישראל בעלאַסטעט נישט דעם ענגלישען שטייער-צאָהלער. די איינציגע הוצאה פון דער ענגלישער רעגירונג אין ארץ-ישראל בעשטעהט אין אויסהאַלטען דעם גאַרניזאָן. די דאָזיגע אויסגאַבען זענען פערהעלטניסמעסיג זעהר קליין. איך פערשטעה נישט דעריבער, האָט דערקלערט סער סעמיועל פאַרוואָס די ענגלישע יודען, וועלכע זענען פּאַטריאָטי שגעשטימט אונטערשטיצען נישט די פּאָליטיק פון דער ענגלישער רעגירונג. צי ווילען זיי זיין מעהר ענגליש ווי באַלפור, מעהר אימפּעריאַליסטיש ווי אַמערי?

לאָדז, 13 אַפּריל 1928

נייער פאָלקסבלאַט

ראָדז, 13 אַפּריל 1928

יודישער אויפבוי אין סאָוו.-רוסלאַנד

פון א. רעוואוצקי

אין קיין שום לאַנד,—אויסער ארץ-ישראל,— זענען די מעגליכקייטען פאַר דעם עקאָנאָמישען איבערבוי פון די יודישע מאַסען נישט אַזוי טיף, אַזוי ברייט, אַזוי ראַדיקאַל, ווי זיי זענען אין סאָוויעט-רוסלאַנד. דאָס ערקלערט זיך הויפּטזעכליך מיט פאָלגענדע דריי אורזאַכען:

ערשטענס, זענען די יודישע מאַסען דאָרטען מעהר ענטוואורצעלט געוואָרען דורך די געשעהענישען פון די לעצטע יאָהרען, איידער אַנדערשוואו. דער יודישער האַנדעל און צום גרויסען טייל אויך דאָס יודישע האַנדווערק זענען אינם גאַנג פון דער רוסישער רעוואָלוציע געוואָרען אַנ'אָבגעלעבטער הפקר, אין וועלכען מען נויטיגט זיך מעהר נישט. די עקאָנאָמישע פּאָליטיק פון דער סאָוויעט-רעגירונג, אַפילו אין איהר ווייכערער „נעפּ"-צורה, איז געגען זיי, איז אויף אַזאַ אופן די נויט אין יודישער פּראָדוקטיווירונג אַם שאַרפסטען: און נויט, בעקאַנטליך, „ברעכט אייזען".

דער צווייטער מאָמענט, וואָס איז גינסטיג פאַר יודישער פּראָדוקטיווירונג אין סאָוויעט-רוסלאַנד, זענען די אַלגעמיינע עקאָנאָמישע ענדערונגען, וואָס קומען איצט דאָרט פאָר. אין אַ לאַנד, וואָס בעוועגט זיך, וואָס בייט איהרע עקאָנאָמישע פאָרמען, האָבען יודישע מאַסען אַ גרעסערן שאַנס איבערצובייטען זייער ביז אהעריג לעבען, איידער אין אַ לאַנד, וואָס איז פערגליווערט געוואָרען אין איהר אַלטער צורה. אויף וויפיל סאָוויעט-רוסלאַנד ווערט איבערגעאַנדערשט, אויף אַזוי פיל זענען דאָרט שוואַכער די אַלטע טראַדיציאָנעלע שוועריגקייטען, וואָס זענען געשטאַנען ביז אַהער אויפ'ן וועג פון יודישער פּראָדוקטיוויזירונג: מען קאָן דאָרט איצט ביי געהעריגער ענערגיע אַריינברענגען גרויסע יודישע מאַסען אין אַזעלכע בעשעפטיגונגען, וועלכע זענען ביז אַהער פאַר זיי געווען פאַקטיש פערשלאָסען.

די דריטע אורזאַכע, וואָס עפענט ברייטערע מעגליכקייטען פאַר יודישער פּראָדוקטיוויזירונג, איידער אַנדערשוואו, איז די שטעלונג פון דער סאָוויעט-רעגירונג. ווען אַפילו די סאָוויעטישע רעוואָלוציע האָט אָביעקטיוו אַ סך געהאָלפען אַרויסצושטויסען די יודישע מאַסען פון זייער אַמאָליגע עקאָנאָמישע פּאָזיציעס, איז דאָך אַ פאַקט, אַז קיין שום אַנדערע רעגירונג פיהלט נישט אין אַזאַ מאָס איהר פעראַנטוואָרטליכקייט פאַר'ן גורל פון די ענטוואורצעלטע יודישע מאַסען. ווי גרויס עס זאָל נישט זיין דער אַנטיסעמיטיזם אין רוסלאַנד, אַלס אַ לאַנד, אָבער ס'איז אַ פאַקט, אַז די סאָוויעטישע רעגירונג איז פון איהם מעהר פריי, איידער וועלכע עס איז אַנדערע רעגירונג, און אַז זי קעמפט געגען איהם מיט פולער ענערגיע. אויסער דעם, פערשטעהט מען אין די העכערע קרייזען פון דער סאָוויעט-רעגירונג גאַנץ גוט די טראַגעדיע, וואָס איז פאָרגעקומען מיט די יודען נאָכ'ן זיג פון דער רוסישער רעוואָלוציע. דאָס פאָלק, וואָס האָט אַם מעהרסטען געטרוימט וועגען רעוואָלוציע, וואָס האָט אַם ביטערסטען געקעמפט פאַר איהר, וואָס האָט אַוועקגעלעגט פאַר איהר מעהר קעמפער און מאַרטירער, איידער וועלכער עס איז אַנדערער,— האָט דאָך פון איהר אַם מעהרסטען פערלוירען און אַם ווייניגסטען געוואונען. אמת, אין דעם איז שולדיג נישט אויף אַזוי פיל די רעוואָלוציע זעלבסט, ווי די פערשאָלטענע יודישע באָדענלאָזיגקייט. אָבער דער פאַקט בלייבט אַ פאַקט, און די סאָוויעט-רעגירונג, אַלס די רעגירונג פונם בעזיגטען לאַנד, קאָן זיך נישט אָבזאָגען פון איהר טייל פעראַנטוואָרטליכקייט און זאָרג.

אָט די קאָמבינאַציע פון גינסטיגע אומשטענדען האָט געקאָנט בענוצט ווערען פאַר יודישער פּראָדוקטיוויזירונג אין גאָר אַ ברייטען פערנעהם. מען וואָלט געקאָנט הונדערטער טויזענדער יודען, וואָס האָבען פערלוירען יעדען אָנהאַלט אונטער די פיס, איבערפיהרען צו מעהר מאָדערנע, מעהר פעסטע און זיכערע בעשעפטיגונגען.

ליידער איז דאָס נישט געטון געוואָרען אין געהעריגער מאָס. שולדיג אין דעם איז אין דער ערשטער רייהע די אַסימילאַטאָרישע פּאָליטיק פון די יודישע קאָמוניסטען, וועלכע זענען מעהר אָבגעריסען פון די שטימונגען און נויטען פון די אייגענע פאָלקס-מאַסען, איידער די קאָמוניסטען פון וועלכער עס איז אַנדערען רוסלענדישען פאָלק. דאָס איז נישט קיין בעהויפּטונג, וואָס שטאַמט פילייכט פון אונזער סוביעקטיווען געפיהל, נאָר אַ פאַקט, וואָס איז פעסט באַזירט אויף די בעדינגונגען, אין וועלכע ס'איז דורכגעפיהרט געוואָרען אין סאָוויעט-פערבאַנד די נאַציאָנאַלע זעלבסט-בעשטימונג.

די נאַציאָנאַלע פּאָליטיק פון דער סאָוויעט-רעגירונג, ווי ליבעראַל און ווייטגעהענד זי זאָל נישט זיין אין איהר יסוד, איז אָבער בעיקר געבויט אויפ'ן טעריטאָריאַלען פּרינציפּ. די נאַציאָנאַלע אויטאָנאָמיע פון אַ מינדערהייט, אָט די „נאַציאָנאַל-פּערסאָנאַלע אויטאָנאָמיע", וועלכע איז די איינציגע פאָרמע, אין וועלכער עס קאָן אויסגעדריקט ווערען די זעלבסטבעשטימונג פון אַזאַ צעוואָרפענעם מינדערהייטס-פאָלק, ווי יודען, לעגט זיך שווער אַריין אין די ראַהמען פון פּראָלעטאַרישער דיקטאַטור.

אָט דאָס איז די אורזאַך, פאַרוואָס ביי יודען אין סאָוויעט-רוסלאַנד זענען נישטאָ אַזעלכע סאָוויעטיש-נאַציאָנאַלע אָרגאַנען, ווי זיי זענען פערהאַן ביי אוקראַינער, טאַטאַרען, גרוזינער. א. א. וו. און פאַרוואָס דער סאָוויעטישער רעזשים האָט זיך גראַד אויף דער יודישער גאַס אויסגעדריקט אין די אַממעהרסטען ביוראָקראַטישע און זעלבסטהערשענדע פאָרמען. בעת אוקראַינער און טאָטערען ווערען בעהערשט דורך דיקטאַטאָרען, וואָס באַזירען זייער מאַכט אויפ'ן אָרט, ווערען יודען בעהערשט דורך ביוראָקראַטען, וועלכע שפּאַרען זיך אויסשליסליך אָן אויף נישט-יודישע אויסערליכע מאַכט. דערצו האָבען די יודישע קאָמוניסטען אין רוסלאַנד, — מעהרסטענס געוועזענע בונדיסטען, — אין אָנהויב שטאַרק געליטען פון דער פאַלשער טעאָריע, וועלכע זעהט די וואָרצלען און די לייזונג פון דער יודענפראַגע אויסשליסליך אויפ'ן קולטורעלען געביט. יעדע עקאָנאָמישע טעטיגקייט וואָס האָט געטראָגען אַ ספּעציעל-יודישען כאַראַקטער, איז בעטראַכט געוואָרען אין אָנהויב מיט'ן גרעסטען חשד און אַפילו אַקטיווער פיינדשאַפט אַלס אַ סימן פון נאַציאָנאַליזם, רעאַקציע און, — נאָך ערגער, — ציוניזם. ווען צענדליגער טויזענטער יודען אין אוקראַינאַ האָבען אין 1921 יאָהר זיך געריסען צו עמיגרירען דורך דער פערשלאָסענער רומענישער גרעניץ, האָט די יעווסעקציע דאָס בעטראַכט אַלס קאָנט-רעוואָלוציע. ווען ענטוואורצעלטע יודישע מאַסען האָבען אינסטינקטיוו זיך דאַן אַ וואָרף געטון צו לאַנדווירטשאַפט, האָבען די יעווסעקען זיך דערמאָנט, אַז שטרעבונג צו לאַנדווירטשאַפט שמעקט מיט ציוניזם. ווען איינצעלנע האָבען אויפגעהויבען די פראַגע וועגען אַריינברענגען יודען אויף פאַבריקען, האָט אַפילו אַזאַ בערך סימפּאַטישער מאַן, ווי מערעזשין,—בעטראַכט דאָס אַלס אַ סימן פון רעאַקציע און נאַציאָנאַלער אָבזונדערונג, ווייל „צווישען אַ יודישען און נישט יודישען אַרבייטס-לאָזען קאָן נישט און טאָר נישט געמאַכט ווערען קיין אונטערשיד".

אמת, די יודישע קאָמוניסטען אין רוסלאַנד האָבען אַ סך געלערנט פון דער ווירקליכקייט און צום גרויסען טייל פערריכט זייערע פריהערדיגע פעהלערן. אָבער זיי האָבען דאָס שטענדיג געטון צו שפּעט. אין דער צייט פון אַ רעוואָלוציע זענען אָבער חדשים געגליכען צו יאָהרען, און יעדע פערשפּעטיגונג קאָן האָבען די ערגסטע רעזולטאַטען.

ווען די יעווסעקציע האָט אויפגעהערט צו בעטראַכטען עמיגראַציע פאַר קאָנטער-רעוואָלוציע, איז שוין נישט געווען וואוהין צו עמיגרירען, ווייל די טירען פונ'ם וויכטיגסטען אימיגראַציאָנס-לאַנד — אַמעריקאַ זענען שוין געווען פערשלאָסען.

ווען מערעזשין מיט זיינע פריינד האָבען אויפגעהערט צו בעטראַכטען לאַנדווירטשאַפטליכע קאָלאָניזאַציע אַלס אַנ'אויפטו פון רעאַקציאָנערע חלוצים, ווען זיי האָבען אַפילו זיך גענומען אַקטיוו איהר צו העלפען איז דער גרעסטער נאָהענטסטער טייל פון די פריהער פרייע באָדענס אין אוקראַינאַ שוין געווען פערנומען. נאָך דריי יאָהר קאָלאָניזאַציע האָט מען זיך דעריבער אָנגעשטויסען אויפ'ן פּראָבלעם וועגען לאַנד, — אַ פּראָבלעם, וועלכעס מען פערזוכט איצט צו לייזען מיט'ן האַלב פאַנטאַסטישען פּלאַן וועגען אַ יודישער טעריטאָריע אויפ'ן אַמור.

איצט ווען די יודישע קאָמוניסטען אין רוסלאַנד לערנען זיך, שוין אויס אויסרערען דאָס וואָרט „אינדוסטריאַליזאַציע" אין צוזאַמענהאַנג מיט ספּעציעלע יודישע אויפגאַבען, ווען זיי וואַרפען שוין נישט אָפּ די דאָזיגע לעזונג פון דער יודען-פראַגע מיט קאָסמאָפּאָליטישען מוסר („מען טאָר נישט מאַכען קיין אונטערשיד א.א.וו."), איז שוין דער ערשטער שטורמישער פעריאָד פון אינדוסטריעלער ווידער אויפשטעלונג פונ'ם לאַנד אַריבער, און די גרעסטע מעגליכקייטען זענען דעריבער אויך אויף דעם געביט דורכגעלאָזען געוואָרען.

יאָ, פערשפּעטיגען איז אַ פעהלער, אין אַזאַ לאַנד ווי רוסלאַנד, איז דאָס אָבער אַ שווערער פערברעכען.

ס'וואָלט אָבער אונגערעכט געווען אַרויפלעגען די גאַנצע שולד פאַר דער דאָזיגער פערשפּעטיגונג אויף די פּלייצעס פון דער האַלב-אַסימילאַטאָרישער יעווסעקציע. די גערעכטיגקייט פערלאַנגט צו זאָגען, אַז אויך דאָס אויסלענדישע יודענטום — בפרט דאָס אַמעריקאַנישע — טראָגט פאַר דעם אַ היבשען טייל פון פעראַנטוואָרטליכקייט. די אַמעריקאַנער יודישע פיהרער — בפרט די, וואָס האַלטען אין זייערע הענד דעם „דזשאָינט", האָבען קיינמאָל נישט אָפּגעגעבען זיך אַ קלאָרען דין וחשבון וועגען די געוואַלטיגע איבערבוי-מעגליכקייטען, וואָס ווערען טאָג טעגליך דורכגעלאָזען אין סאָוויעט-רוסלאַנד. זיי האָבען זיך איינגעשפּאַרט אין די ד' אמות פון דאָרפישער קאָלאָניזאַציע און האָבען ממש פערשלאָפען די גרויסע געלעגענהייטען פון פּראָדוקטיוויזירונג, וועלכע וואָלטען געקאָנט אויסגענוצט ווערען פאַר די יודישע מאַסען אין סאָוויעט-רוסלאַנד. זיי האָבען לכתחילה בעשלאָסען — כ'ווייס נישט פאַרוואָס, — אַז די סאַכע איז דאָס איינציגע מיטעל, וואָס קאָן יודען געבען אַ פּראָדוקטיווע בעשעפטיגונג. און ווען די יודישע קאָלאָניזאַציע שטעהט איצט פאַר'ן שיידעוועג, האָבען זיי נישט קיין ענטפער אויף דער פראַגע — וואָס זאָל מען טאָן ווייטער? דאָס איינציגע, וואָס זיי זאָגען, איז נעגאַטיוו: זיי זענען געגען בעטייליגונג אינ'ם אַמור-פּלאַן. מען קאָן זאָגען, אַז „גם זו לטובה": דער גאַנצער אַמור-פּלאַן האָט מעהר צוועק שלאָגען דעם ציוניזם, ווי העלפען יודען. אָבער איז דאָס נישט אַ ביסעל צו ווייניג. זענען די אַמעריקאַנער פיהרער פון דער יודישער קאָלאָניזאַציע אין רוסלאַנד נישט מחויב צו זאָגען דער יודישער וועלט עטוואָס פּאָזיטיוועס, אָנווייזען אַ וועג, וואָס זאָל באמת העלפען הונדערטער טויזענדער יודישע פאַמיליעס צו קריגען עקאָנאָמיש אַ באָדען אונטער די פיס?

די איינציגע גרויסע געלעגענהייט פון יודישער פּראָדוקטיוויזירונג אין סאָוויעט-רוסלאַנד ליגט איצט אין דער אינדוסטריע. די דאָזיגע געלעגענהייט קאָן אויסגענוצט ווערען אין צוויי ריכטונגען. ערשטענס, קאָן מען אינדוסטריאַליזירען די שוין אָנגעהויבענע לאַנדווירטשאַפטליכע קאָלאָניזאַציע, צווייטענס, קאָן מען אַקטיוו מיטהעלפען דער אינדוסטריאַליזירונג פון די יודישע שטעטלעך. ס'איז נישטאָ קיין ספק, אַז די סאָוויעט רעגירונג איז אין דעם שטאַרק פעראינטערעסירט, נאָך פיל מעהר, ווי אין לאַנדווירטשאַפטליכער קאָלאָניזאַציע סתם. ס'איז דעריבער זיכער, אַז יעדע יודישע איניציאַטיווע אין דער ריכטונג וועט בעגעגענען אין מאָסקווע די פריינדליכסטע מיטאַרבייטערשאַפט. דאָס יודישע שטעטעל קאָן געראַטעוועט ווערען, עס מוז אָבער געשטעלט ווערען אויף געזונטע פיס.

געשטאָרבען איהר וואונש

סקיצע

פון יצחק בלום

דער מאַן איז געלעגען אין זיין רייך-פערפּוצטער היים אין אַ שטערבענדען צושטאַנד: דער ווייסער קאָפּ איינגעדריקט אין דער ווייסער קישען, און ס'האָט זיך געדאַכט, אַז ביידע ווייסקייטען האָבען זיך צוזאַמענגעהעפט, געוואָרען איינס. און מען וועט זיי איינע פון דער אַנדערער נישט קענען אָפּרייסען...

ביים קראַנקען בעט אויף אַ טישעל זענען געשטאַנען אָנגעשטעלט פלעשעלעך, לעפעלעך און גלעזער. אַ ריח פון פערשידענע מעדיצינען האָט זיך געטראָגען איבער'ן צימער, אָנגעזאַפּט די לופט מיט קראַנקען און פיבערדיגען ציטער...

דעם קראַנקענ'ס פנים איז געווען געל און צערונצעלט פון עלטקייט און שוואַכקייט. די ברוסט האָט זיך ביי איהם שווער געהויבען. און זיין האַלב אָפּגעדעקטע האַנד האָט פון צייט צו צייט אַ ציטער געטון...

דער דאָקטאָר איז צו איהם צוגעגאַנגען, איהם בעטראַכט, אַ שאָקעל געטון מיט'ן קאָפּ אויף אַזאַ אופן, וואָס האָט געמיינט, אַז מיט'ן קראַנקען האַלט שמאָל...

ס'איז געווען ביינאַכט, דער קראַנקער האָט זיך געפיהלט ערגער ווי אַלע מאָל, עס האָט אויסגעוויזען, אַז ער וועט נישט דערציהען ביז טאָג.

די פרוי, יונג און שעהן, האָט זיך אַוועקגעזעצט ביי זיין בעט. אויף איהר יונגען פנים האָט אַרומגעשוועבט אַ שטילע פערטראַכטקייט, וואָס האָט איהר אויסזעהן צוגעגעבען נאָך מעהר רייץ און חן...

ביים קראַנקען האָט אַ צאַפּעל געטון דאָס האַרץ. איבער זיין פּאַרמעט-געלען פנים איז דורכגעלאָפען אַ רויטליכע פאַרב. זיינע האַלב-פערלאָשענע אויגען האָבען אַ גלימצער געטון ווי דער שיין פון אַ לעמפּעל, וואָס האַלט זיך אין פערלעשען, ווייל עס איז אויסגעגאַנגען אין איהם דער נאַפט...

— ווי פיהלסטו זיך, מיין טייערער? — האָט די פרוי איהם געפרעגט.

ער האָט נישט געענטפערט. ער האָט בלויז אויסגעצויגען זיין ציטערדיגע האַנד צו איהרע און זי שוואַך געדריקט.

ער האָט פערמאַכט די אויגען. געבליבען ליגען ווי אָנמעכטיג, איבערוועלטיגט פון דער גרויסער פרייד, וואָס זיין יונגער פרוי'ס נאָהענטקייט האָט איהם פערשאַפט.

ווען ער האָט געעפענט די אויגען, האָט ער מיט אַמאָל בעמערקט, ווי זיין פרוי קוקט אויף איהם מיט אַזעלכע זאָנדערבאַרע בליקען, וואָס האָבען איהם אַריינגעוואָרפען אין טויטליכע אַנגסטען...

ער האָט פון איהרע בליקען אַרויסגעלייענט אַ שרעקליכען סוד, וועלכען זי האָט אפשר יאָהרען לאַנג אַרומגעטראָגען, געזוכט טון איהם צו בעהאַלטען — אַ וואונש פון איהם בעפרייט צו ווערען.

איצט, אין די שווערע מינוטען פון גסיסה, ווען זיינע אויגען זענען געווען צוגעמאַכט, און זי איז געווען זיכער, אַז ער האָט פערלוירען זיינע חושים צו זעהן און הערען, וואָס אַרום איהם און מיט איהם קומט פאָר, האָט דער וואונש איהרער און די שנאה צו איהם אַרויסגעקוקט מיט דער גאַנצער בולטקייט און אָפּ נקיות... איהר גאַנץ וועזען איז געווען דורכגענומען מיט דעם געפיהל, און וואונש, ער זאָל זיך מעהר פון דער קראַנקהייט נישט אויפהויבען... איהרע בליקען האָבען ווי געמאָהנט, געבעטען: „שטאַרב שוין!" „שטאַרב שוין!"

די פּלוצלינגע ערפאַהרונג פון זיין פרוי'ס העסליכען וואונש, האָט דעם שטאַרבענדען אויפגעטרייסעלט. ס'איז איהם געוואָרען שרעקליך ענג, שווער און שטיקענדיג. ער האָט קוים געקענט אָטעמען און געפיהלט, אַז דער סוף איז נאָהענט...

גלייכצייטיג איז אין איהם אויפגעוועקט געוואָרען אַ שטאַרקער ווילען דעם טויט צו בעקעמפען, און נישט אַזוי דעם טויט, וואָס מוז פריהער אָדער שפּעטער קומען, ווי זיין פרוי'ס וואונש איהם צו זעהן טויט. איצט מעהר ווי אַלע מאָל, האָט זיך אין איהם דערוועקט אַ געוואַלדיגע לוסט צו לעבען, יעדער אבר האָט אין איהם געשריען: „לעב!" „לעב"!..

וואָס מעהר ער האָט געקוקט אויף זיין פרוי און געלעזען דעם וואונש אין איהרע אויגען, אַלץ שטאַרקער איז אין איהם געוואָרען דער ווילען צום לעבען. און וואָס שטאַרקער עס איז געוואָרען זיין ווילען אַלץ ווייטער זענען די טויטליכע אַנגסטען פון איהם אָפּגעטראָטען... נייע כוחות האָבען ווי פון אַ פערבאָרגענעם קוואַל אין איהם אָנגעהויבען אַריינצושטראָמען. ער האָט געפיהלט ווי ער ווערט שטאַרקער, קרעפטיגער, אַז ער וועט דעם קריזיס בייקומען. יאָ, ער וועט לעבען, ער מוז לעבען! — — —

אַ גאַנצע נאַכט האָט אָנגעהאַלטען אַ ביטערע מלחמה צווישען איהר שטאַרקען וואונש ער זאָל שטאַרבען, און זיין שטאַרקען ווילען צו לעבען... דורך די שטומע געוועהר — זייערע ביידענס בליקען — איז אויסגעקעמפט געוואָרען אַ שלאַכט אויף לעבען און טויט...

געוואונען דעם קאַמף האָט ער. ער איז, צו דער איבערראַשונג פון אַלעמען, געבליבען לעבען. געשטאָרבען אין דער נאַכט איז דער פרוי'ס פיל-יעהריגער וואונש...

——:0:——

25 מיליאן ענגלענדער געהען וועהלען א נייעם פארלאמענט.

פיר שטעהען פאר די וואהלען. לויט אלע סימנים וועט דער וואהל־קאמף זיין נאך פערביטערטער, און עקשנות׳דיגער, ווי די פאריגע וואהלען אין דעם איצטיגען פארלאמענט. די קאנסערוואטארישע מעהרהייט אין פארלאמענט איז, ווי מען ווייסט, צושטאנד געקומען דורך א צופעליגער געשעהעניש. דער זינאוויעוו־בריף האט געמאכט אזא שטארקען רושם אויף די וועהלער, אז אלץ האט געשטראמט צו די קאנסערוואטארען און, אז די ארבייטער־פארטיי, וועלכע איז געווען דער גורם פון די וואהלען האט פערלוירען איהר הערשאפט. די ליבעראלען האבען געהאט דאמאלס די גרעסטע מפלה, וועלכע א פארטיי האט ווען נישט איז אין ענגלאנד געהאט. בײ די איצטיגע וואהלען קלויבען זיך די ארבייטער און די ליבעראלען געמיינזאם צו שטורמען די קאנסערוואטארישע פעסטונג און צוריק צו דעראבערן די השפעה, וועלכע זיי האבען געהאט אין דעם פאריגען פארלאמענט. דער עיקר אבער איז, וואס די וואהלען וועלען דאס מאל פארקומען אויף נייע יסודות, לויט א נייער וואהל־ארדנונג. דער נייער וואהל־געזעץ איז שוין דעם פארלאמענט פארגעלעגט. אודאי ער וועט ווערען פונאנדערגעלאזט, וועט ער איהם סאנקציאנירען. דער הויפט־שנוי לגבי דער פריהערדיגער ארדנונג איז דער פאקט, וואס פרויען וועלען אויך האבען די פולע וואהל־רעכט און נישט, ווי היינט נאר אין דער בעגרענעצטער מאס. כדי צו פערשטיין די וויכטיגקייט פון אזא שנוי, ווילען מיר דא געבען א בילד, ווי דער וואהל־רעכט אין ענגלאנד האט זיך היסטאריש ענטוויקעלט, און ווי דאס קלאסישע פארלאמענטארישע לאנד איז געגאנגען פון מדרגה צו מדרגה, כדי סוף כל־סוף צו קומען צו דעם אלגעמיינעם דעמאקראטישען וואהל־רעכט אין דעם מאדערנעם זיין.

שוין אין 16־טען יאהרהונדערט איז אין ענגלאנד א געוועהלטער פארלאמענט. באמת אבער איז ער דעמאלסט נישט געווען קיין פאלקס־פארלאמענט, נאר אן אינסטאנץ, אין וועלכער עס האט די איבערהערשאפט א שמאלע, פריווילעגירטע שיכט. דער שטעטישער עלעמענט האט אויך געהאט וואהל־רעכט, נישט נאר די אלטע פריצים, די לארדס פון די גרויסע מאיאנטקעס. דאס וואהל־רעכט איז אבער געווען אזוי פערהאמעוועט און ארומגענומען פון מחיצות און בעגרענעצונגען, אז די גאנצע מאכט האט געהאט נאר דער אדעל. הן די קאנסערוואטיווע פארטיי און הן די ליבעראלע איז בעשטאנען פון אזעלכע אדעליגע גרויסע גרונט־בעזיצער.

נאך פערשידענע גלגולים האט אין יאהר 1911 דער העזה׳דיגער שטורמישער פאליטיקער לאיד־דזשארדזש פערקירצט די קאנסטיטוציאנעלע זכיות פון דעם אויבער־פארלאמענט. אויף דעם וועג האט ער פערשטארקט דעם אויטאריטעט און די יסודות פון דעם פאלקס־פארלאמענט. אבער א דעמאקראטישען וואהל־רעכט, א פערטרעטונג פון אלע פאלקסשיכטען און קלאסען לויט גלייכע פרינציפען און אין א גלייכער מאס, האט פאר ענגלאנד ערשט געבראכט דער וועלט־קריג.

בעת די גאנצע וועלט איז געווען רויט פון בלוט און אומעטום זענען געווען חורבנות און קרבנות, האט לאיד דזשארדזש אין 1818 איינגעפיהרט דעם אלגעמיינעם גלייכען וואהל־רעכט. אלע, וועלכע זענען אלט 21 יאהר קענען וועהלען און קענען געוועהלט ווערען. די צאהל וועהלער איז געוואקסען פון 16 פראצ. אויף גאנצע 48. לאיד־דזשארדזש איז אויך געווען דער ערשטער, וועלכער האט געהאט דעם מוט צו געבען וואהל־רעכט אויך די פרויען. פאר דער קריג האבען די פרויען זיך ארגאניזירט און אנגעהויבען א טעראריסטישען קאמף פאר זייער רעכט. זיי האבען זיך אפילו נישט געשעהמט שטורמיג אריינצופאלען אין קעניגס פאלאץ און צו פארערען גלייכבערעכטיגונג. זיי זענען געקומען מאסענווייז אין פארלאמענט. זיי זענען אנגעפאלען אויפ׳ן גאס אויף די מיניסטארען און האבען טעראריזירט די גאנצע בעפעלקערונג. דאס איז די סופראזשעטען־בעוועגונג, וועלכע האט א לענגערע צייט בעאומרוהיגט בײנאכט און בײטאג די עפענטליכקייט. דער וועלט־קריג האט די בעוועגונג פערשלונגען. אבער גלייך נאך דעם וועלט־קריג האט זיך די בעוועגונג ווידער אנגעהויבען און לאיד־דזשארדזש איז געגאנגען אויף קאנצעסיעס און פשרות.

דאס פרויען־וואהל־רעכט פון יאהר 1918 איז משונה׳דיג. וועהלען מעגען נאר פרויען וועלכע זענען שוין אלט 31 י., האבען חתונה געהאט אדער בעזיצען אן אייגענטום. פאסיווע וואהל־רעכט, וועלכער איז אין דער גאנצער וועלט ניכער בעגרעניצט, ווי דער אקטיווער, איז אין ענגלאנד געווען פיל פרייער און ברייטער. די פרוי האט געמעגט געוועהלט ווערען שוין אין עלטער פון 21 יאהר, אזוי ווי דער מאן.

די סופראזשעטען האבען אנגעהויבען א ווייטערען קאמף. די רעפארם פון לאיד־דזשארדזש האט זיי נישט בעפרידיגט, אבער אויך זיי האבען דערקענט, אז אויף דעם וועג פון גלייכבערעכטיגונג איז דער ערשטער שריט דער וויכטיגסטער. אלע האבען פערשטאנען, אז א ווייטערע פארברייטונג פון וואהל־רעכט איז נאר א צייט־פראגע. בעת דער ענגלענדער זאגט „אלף״ אין פאליטישען לעבען, דאן ווייס מען, אז ער וועט מארגען אדער איבערמארגען זאגען „בית״ און איצט איז אויף דער רעגירונג באלדווין ארויפגעווארפען געווארען דער חוב דעם דאזיגען בית ארויסצוזאגען.

עס איז כאראקטעריסטיש פאר דעם ענגלישען קאנסערוואטאר: בעת ער זעהט, אז ער קאן מעהר נארנישט העלפען, אז דער באדען איז רוהיג און אז אלע בעדינגונגען און הנחות זענען געשאפען געווארען פאר פראגרעסיווע תקנות, דעמאלסט קומט ער פאר׳ן פארלאמענט און לעגט רוהיג און געלאסען פאר א געזעץ, וועלכען ער האט נאך נעכטען נישט נאר בעקעמפט, נאר אפילו בעצייכענט פאר א סכנה. מחמת דעם איז דער ענגלישער קאנסערוואטאר קיינמאל נישט פערדאגמאטיזירט און פערשטיינערט. ער פאסט זיך צו צו די לעבענס־נויטווענדיגקייטען. די באלדווין־רעגירונג איז בכלל רעאקציאנער, אבער דאס, וואס די ליבעראלע רעגירונג פון לאיד־דזשארדזש האט נישט געטון, און דאס וואס מאקדאנאלד האט קיין צייט נישט געהאט צו טון, דאס טוט איצט באלדווין. ער טראגט ארײן אין פארלאמענט א געזעץ, לויט וועלכען די פרויען האבען די זעלביגע רעכטען, ווי די מענער. די היינטיגע ליבעראלע און מיטגלידער פון דער ארבייטער פארטיי זענען זעלבסטפערשטענדליך אויפ׳ן געזעץ מסכים, אבער באלדווין האט נאך א שווערען קאמף מיט דעם רעכטען פליגעל פון די קאנסערוואטארען. דער קאנסערוואטיווער צייטונגס־טרעסט פון לארד ראטערמיר בעקעמפט עקשנות׳דיג דעם נייעם וואהל געזעץ. ראטערמיר איז דער יעניגער צייטונגס־פאליטיקער, וועלכער האט ארויסגערופען דעם קאנפליקט מיט רוסלאנד. ער איז א מאן מיט דער ברייטער השפעה און פאר זיינע צייטונגען האבען מורא די גרעסטע מאכט־האבער. אין דעם פאל פון פרויען וואהל־רעכט אבער האט ער זיין קאמף פערשפילט. די קאמיסיע האט שוין דעם וואהל־געזעץ אנגענומען, און דער פארלאמענט וועט איהם אהן ספק סאנקציאנירען. לויט דעם נייעם געזעץ וועט די מעהרהייט פון די וועהלער באשטיין פון פרויען. אויף 12 א האלב מיליאנען מענליכע שטימען וועלען קומען 14 א האלב מיליאן ווייבליכע. מען האט פארגעלעגט, אז וואהל־רעכט זאלען נאר האבען די יעניגע מענער און פרויען, וועלכע זענען אלט 25 יאהר. דער פארשלאג איז אבער דורכגעפאלען. דער וואהל־אלטער איז פערבליבען פאר פרויען און מענער פון 21 יאהר.

דער נייער געזעץ פערגרעסערט די וועהלער־צאהל אויף 5 א האלב מיליאן. פון דער ענגלישער בעפעלקערונג וועלען 55 פראצענט זיין וואהל־בערעכטיגט, אנשטאט פון די 46 פראצענט, וועלכע זענען וואהל־בערעכטיגט לויט היינטיגען געזעץ. די ענטוויקלונג איז כאראקטעריסטיש און [illegible], ווי ענגלאנד ענטוויקעלט זיך לאנגזאם, שווער, אבער אויף א גלייכער, גראדער ליניע. 1832 האבען געהאט 4,6 פראצענט וואהל־רעכט. 1867 — 9 פראצ., 1884 — 16 פראצ., 1918 — 48 פראצ. און 1928 — 55 פראצענט.

גרויסע חסרונות וועלען בלייבען אפילו נאך דעם נייעם וואהל־געזעץ. ס׳האט נישט אפגעשאפט די מעהר שטימען (פלוראל־וואהל־רעכט). אויך לויט דעם נייעם געזעץ וועט מען האבען וואהל־רעכט אין דעם ארט, וואו מען וואוינט און אין דעם ארט, וואו מען האט דאס פערמעגען. דאס איז נוגע הן דעם מאן, הן דער פרוי. אפילו, אז די פרוי האט נישט קיין אייגענעם פערמעגען אין א בעשטימטען ארט, בעקומט זי מעהרערע שטימען, אויב דער מאן האט אזא פערמעגען. דער מאן האט מעהרערע שטימען אויך דעמאלט, אויב די פרוי האט אין פערשידענע שטעלען א פעסטען פערמעגען. א חוץ דעם איז פארהאן נאך א צווייטער גרויסער חסרון אין דעם ענגלישען וואהל־רעכט. דער דעפוטאט ווערט געוועהלט מיט א רעלאטיווער מעהרהייט. ווען למשל א קאנסערוואטיווער קאנדידאט בעקומט 3 טויזענד שטימען, דער סאציאליסטישער 2500 און דער ליבעראלער 2 טויזענד, דעמאלט איז דער קאנסערוואטיווער געוועהלט, הגם די אפאזיציע האט 4500 שטימען און דער קאנסערוואטאר האט אינגאנצען 3 טויזענד. דער פועל־יוצא איז, אז די קאנסערוואטארען האבען אין דעם גאנצען לאנד נישט מעהר ווי א דריטעל שטימען און האבען אין פארלאמענט א גרויסע מעהרהייט.

מען האט אמאל גערעדט וועגען דעם, אז מען זאל אין ענגלאנד איינפיהרען די אזוי־גערופענע וואהלען לויט רשימות, ווי זיי עקזיסטירען היינט אין דייטשלאנד און אין א גאנצער שורה אנדערע לענדער. אבער אפילו די ארבייטער־פארטיי איז היינט מורה, אז אזא וואהל־סיסטעם פערוואנדעלט דעם גאנצען וואהל־אקט אין א טויטען, שטייפען פארטיי־מעכאניזם, אז דער דעפוטאט פערלירט יעדען לעבעדיגען קאנטאקט מיט זיינע וועהלער און מיט די גרויסע פאלקס־מאסען און אז די אינדיווידועלע פעהיגקייטען און צוגעפאסטקייט צו זיין שליחות ווערען בכלל נישט גענומען אין אכט. מען וועט מסתמא אין די קומענדיגע יאהרען זוכען אנדערע אופנים, כדי די חסרונות פון היינטיגען ענגלישען וואהל־סיסטעם צו בעזייטיגען. אויף רשימות־וואהלען אבער, וועט קיין פארטיי נישט מסכים זיין.

25 מיליאן ענגלענדער וועלען האבען דאס רעכט זיך צו בעטייליגען אין די קומענדיגע וואהלען. דאס איז א געוואלדיגער פראגרעס, וועלכער ווערט איצט געבוירען פון זיך אליין, אהן מלחמות און נישט טראכטענדיג וועגען דעם, אויב דער וואהל־סיסטעם איז גוט פאר דער אדער יענער פארטיי. פאר די ליבעראלען איז ער אוודאי נישט גוט. אויפ׳ן לאנד וועלען דורך דעם זיגען די קאנסערוואטארען און אין שטעט די ארבייטער־פארטיי. אבער די ליבעראלען בעגריסען דעם פראגרעס, אזוי אינטענסיוו און הארציג, ווי אלע אנדערע פארטייען.

משה גודין.

אלע
האנדווערקער
און קליין־אינדוסטריעלער
קאנען בעקומען מאשינען און מכשירים — אלערליי — אויף גינסטיגע בעדינגונגען — ביי דער געזעלשאפט —
„האנדווערקער־טעכניק״
וועלכע איז געגרינדעט געווארען לויט דער איניציאטיוו פון דער „ארט״־צענטראלע
אלע אינפארמאציעס קען מען בעקומען ביי ד״ר ש. אייגער, וואולטשאנסקא 27, טעגליך פון 3 ביז 5 נאכמיטאג.
468

אינטערעסאנטע יודישע אנעקדאטען, עפיזאדען, מעשה׳ס און געשיכטע = בעמערקונגען

ווי אזוי אויסצולייזען ארץ־ישראל.

א יוד קומט צו מיר און זאגט מיר אזוי: ווען איינער פון אונזערע עלטער־עלטער־זיידעס וואלט געוואלט, וואלט ער געקענט בעזארגען, אז מיר, יודען, זאלען היינט האבען גאנץ ארץ־ישראל. ווי אזוי? שטעלט אייך פאר, זאגט צו מיר דער יוד, ווען איינער פון אונזערע עלטער־עלטער־זיידעס אין דער צייט ווען דער בית־המקדש איז חרוב געווארען, אלזא, מיט לערך א 1850 יאהר צוריק, וואלט דעמאלט גענומען א קליינע סומע, 1 (איין) דאלער, און אריינגעלעגט אין א זיכערע באנק אויף 5 פראצענט יעהרליך, און עס איבערגעלאזט פאר דעם יודישען פאלק. יעדעס מאל ווען עס זאמעלט זיך אן א סומע און די באנק הויבט אן ווערען „נישט זיכער״, נעמען עס ארויס די פארשטעהער פונ׳ם יודישען פאלק און לייגען עס איבער אין אן אנדערער זיכערער באנק. אזוי וואלט דער 1 דאלער געוואקסען יעדעס יאהר מיט 5 פראצענט, עס הייסט פראצענט פון פראצענט אויך, גאנצע 1850 יאהר. וויפיל, מיינט איהר, וואלטען מיר איצט געהאט? אודאי א הונדערט מיליאן דאלער. דערמיט וואלטען מיר היינט געקאנט אויפבויען ארץ־ישראל. דער יוד לייגט פאר, מען זאל איצט אריינלעגען אין א באנק א סומע פון 1 דאלער, עס זאל ליגען 2,000 יאהר אויף פראצענט, און דעמאלט וועט מען האבען א סומע אויף אויפצובויען ארץ־ישראל.

עס איז מיר אינטערעסאנט געווען צו וויסען וואס פאר סומע וואלטען מיר היינט געהאט, ווען אן אמאליגער יוד, אין דער צייט פון חורבן בית־המקדש, וואלט אונז איבערגעלאזט אין א זיכערער באנק 1 דאלער אויף 5 פראצענט, עס הייסט יעדעס יאהר ווערען די 5 פראצענט צוגערעכענט צום קאפיטאל און מען בעקומט שוין דעם צווייטען יאהר אויך דערפון פראצענט, און דאס געלד וואלט אזוי געלעגען ביז היינט, א 1850 יאהר. איך האב גענומען אין האנד דעם בליישטיפט און מיט דער הילף פון „לאגאריטמישע טאבעלען אין עטליכע מינוט געמאכט דעם רעכנונג. אייך וועט גארנישט איינפאלען וואס פאר א סומע עס א׳ז געווארען פון אט דעם איין דאלער. מילא, איהר ווייסט דאך, אז אונזער ערד איז א קוגעל, וואס איהר דורכשניט איז איבער 7 טויזענט מייל. שטעלט אייך פאר, אז אט דער דאזיגער „ערד־באל״ איז פון בלויז גאלד, מאסיוו גאלד דורך און דורך. איז די פראגע וויפיל אזעלכע גאלדענע ערד־באלען״ וועט מען דארפען האבען צו בעצאהלען דעם חוב פון אט דעם 1 דאלער, וואס איז געלעגען 1850 יאהר נישט מעהר ווי אויף 5 פראצענט יעהרליך. לאמיר אננעמען, אז יעדע מינוט פאלט אראפ פון הימעל אזא גאלדענער „ערד־באל״. וועט אזוי דארפען פאלען לערך 30 טויזענד יאהר יעדע מינוט אזא גאלדענער „ערד׳באל״ כדי צו בעצאהלען דעם חוב פון דעם 1 דאלער, וואס איז געלעגען פון חורבן בית־המקדש ביז היינט אויף 5 פראצענט יעהרליך.

דאס ווייזט, וואס איז אזעלכעס פראצענט.

דער פאדים פון רחב הזונה.

דער אמאליגער ארויסגעבער פון דער העברעאישער צייטונג „הצופה״, ה׳ פרידמאן, וואס געפינט זיך איצט אין ארץ־ישראל, דערצעהלט אין זיינע „זכרונות״ אן׳אינטערעסאנטען עפיזאד פון אמאליגען משכילישען לעבען. פרידמאן איז אלס יונגערמאן אפט אריינגעקומען אין ווילנע צום בעקאנטען העבראישען שריפטשטעלער און משכיל קלמן שולמאן, וועלכער איז געווען אויך א פרומער יוד, געדאוונט יעדען טאג אין טלית און תפילין און אפגעהיט אלע מצוות. איינמאל האט איהם שולמאן דערצעהלט אזא געשיכטע:

מיט א יאהר 75 צוריק האט ער, שולמאן, געלערנט אין ווילנע אין א ישיבה ביי דעם גרויסען ווילנער למדן רבי ישראל זארעטשער. אין דערזעלביגער ישיבה האט דעמאלסט געלערנט נאך א בחור, א גרויסער עילוי, מיט׳ן נאמען יוסף. איינמאל האט שולמאן אויך זיך גענומען לערנען תנ״ך, ספר יהושע, און איז געקומען דארט צו דער מעשה, ווי יהושע, איידער ער האט געוואלט איינגעמען די שטאט יריחו, האט ער אהינגעשיקט 2 יודישע מרגלים. זיי זאלען אויסקוקען די שטאט. די מרגלים זענען געקומען אין הויז פון רחב הזונה, וועלכע האט געוואוינט אין דער מויער דער שטאט, און וועלכע האט זיי נישט אויפגענומען און ארויסגעראטעוועט פון א געפאהר, און דעריבער האבען זיי איהר צוגעזאגט, אז ווי די יודען וועלען איינגעמען די שטאט, וועלען זיי איהר וואוינונג נישט טשעפען; אלס צייכען, וועלכע איז איהר וואוינונג, זאל זי, רחב הזונה, ארויפלאזען פון איהר פענסטער א רויטען פאדים. אזוי דערצעהלט דער ספר יהושע. דערויף איז קלמן שולמאנ׳ען איינגעפאלען א הארבע קשיא: ווי מיר ווייסען שפעטער פון ספר יהושע זענען די מויערען פון יריחו איינגעפאלען ביים איינגעמען די שטאט, טא וואס פאר א סימן איז עס געווען דער רויטער פאדים. אין דער צייט וואס זי, רחב הזונה, האט דאך געוואוינט אין די מויער, און די מויער איז דאך איינגעפאלען?

שולמאן איז מיט דער קשיא גלייך געלאפען צו זיין רבי׳ן, רבי ישראל זארעטשער. אבער אויך דער רבי האט זיך עפעס נישט געקאנט קיין עצה געבען מיט דער קשיא, און ער האט געזאגט, אז מען זאל רופען יוסף׳ן, וועלכער גיט זיך אפ מיט תנ״ך, אפשר וועט ער געפינען דערויף א תירוץ. יוסף איז געקומען, און אויסהערענדיג די קשיא, האט ער געזאגט, אז ער האט דערויף דעם בעסטען תירוץ. נעמליך, אז — די גאנצע מעשה איז לא היה ולא נברא, ליגען פון אנהויב ביז׳ן סוף. ווי רבי ישראל זארעטשער האט דאס דערהערט, האט ער זיך אנגערופען: איך קאן אייך מבטיח זיין, אז יוסף וועט זיך שמד׳ן. כך הוה, יוסף האט זיך שפעטער גע׳שמד׳ט און איבערגעמאכט דעם נאמען פון „יוסף״ אויף „דניאל״, און ער איז שפעטער געווען דער בערימטער משומד־פראפעסאר דניאל כוואלסאן פון פעטערבורג. (ער איז געבליבען א יודען־פריינד און האט פיל געארבייט געגען בלוט בלבולים אויף יודען).

ש. פראגער.

——:0:——

דייטשלאנד ערב רייכסטאג-וואלען

אונמעגליכקייט פון אַן עקסטרעם נאַציאָנאַליסטישער פּאָליטיק. — נוטע אויסזיכטען פון די סאָציאַליסטען. — בעדינגונגען פאַר אַ ראַדיקאַלער ענ-דערונג פון דער דייטשער פּאָליטיק.

(קאָרעספּאָנדענץ פון בערלין)

די פאָרשטעהענדיגע וואהלען צום רייכסטאג זענען אַ געשעהעניש, וואָס זייער בעדייטונג גרייכט ווייט איבער די גרעניצען פון דייטשלאנד. אין צוזאמענהאנג מיט דער דעמאָקראַטיזאַציע פון דער אויסערן-פּאָליטיק האָבען די פּאַרלאמענט-וואהלען אין די פיהרענדע מלוכות פון אייראָפּא בעקומען דעם כאַראַקטער פון אַן ערנסטען פאַקטאָר אין'ם אינטערנאַציאָנאַלען פּאָליטישען לעבען. ס'איז דעריבער קיין וואונדער נישט, וואָס די עפענטליכע מיינונג אין דער גאַנצער וועלט ערוואַרט מיט דער גרעסטער שפּאַנונג דעם אויסגאַנג פון די וואהלען אין דייטשלאנד, ווי איבעריגענס אויך פון די וואהלען אין פראַנקרייך.

אמת, איצט איז נישטאָ קיין שפּור פון יענער אומרוהיגקייט, מיט וועלכער מ'האָט ערוואַרט די רעזולטאַטען פון די וואהלען אין דייטשלאנד און אין פראַנקרייך מיט 4 יאָהר צוריק. יענער אומברוך, וועלכער איז פאָרגעקומען אין די אינטערנאַציאָנאַלע פּאָליטישע בעציהונגען אין משך פון די לעצטע יאָהרען, קאָן מען שוין נישט אויסשטרייכען. אין יאָהר 1924 האָט מען נאָך געקאָנט מורא האָבען פאַר אַ נצחון פון די נאַציאָנאַליסטען אין דייטשלאנד און פאַר אַ פערשאַרפונג פון די פּאָליטישע קאָנפליקטען אין אייראָפּא צוליב אָט דעם זיג. איצט ווילען וועגען אַזאַ געפאָהר נישט רעדען אפילו די גרעסטע פּעסימיסטען. וועגען דער פעסטקייט פון פונדאַמענט, וואָס איז געלעגט געוואָרען אין לאָקאַרנאָ און גענף, זאָגט צום בעסטען עדות דער אומשטאַנד, וואָס אפילו די דייטשע נאַציאָנאַליסטען זענען געצוואונגען פאָרמעל צו אונטערשטיצען די פּאָליטיק פון שטרעזעמאַנ'ען. נאַטירליך זענען זיי נאָך ווייט פון „לאָקאַרנער גלויבען", און אין דער צייט פון דער וואהל-קאַמפּאַניע, דאַרף מען רעכענען, וועט די פּאָליטיק פון שטרעזעמאַנ'ען זעהר שאַרף קריטיקירט ווערען מצד דעם דייטשען רעכטען פליגעל. אָבער די אָנגריפען וועלען שוין אומפערמיידליך געפיהרט ווערען נישט אַזוי פיל געגען דעם עצם אידעע פון אַ פראַנצעזיש דייטשער דערנעהנטערונג, ווי געגען די מאַנגעלהאַפטיגע רעזולטאַטען פון דער דאָזיגער פּאָליטיק. זייענדיג געצוואונגען דורכ'ן גאַנג פון די געשעהענישען צו אָנערקענען די ווימאַר-קאָנסטיטוציע און די לאָקאַרנער פּאָליטיק, האָבען די נאַציאָנאַליסטען דערמיט גופא צוגענומען ביי זיך די מעגליכקייט צו פיהרען די וואהל-קאַמפּאַניע אונטער'ן לאָזונג פון אָפענעם קאַמף געגען דער אידעע פון מאָנאַרכיזם און רעוואַנש. דאָס איז איינער פון די פּאָזיטיווע רעזולטאַטען דערפון, וואָס די דייטשע נאַציאָנאַליסטען זענען בעטייליגט אין דער רעגירונג. דער קייזערים און דאָס שפּילען זיך אין זעלנערלעך איז געוואָרען אַ מאָנאָפּאָל פון די פעלקישע, וועמענס השפעה אין לאַנד איז פאַר די לעצטע יאָהרען געפאַלען ביז צום מינימום.

אויב מ'זאָל אורטיילען לויט די רעזולטאַטען פון די מוניציפּאַליטעטען-וואהלען אין אַ רייה צענטרען פון דייטשלאנד און לויט די וואהלען אין די בעזונדערע לאַנדטאַגען, האָבען זיך די פּאָזיציעס פון די סאָציאַליסטען בעדייטענד פערשטאַרקט אויפ'ן חשבון פון די נאַציאָנאַליסטען. די ווענדונג אויף לינקס פון דעם מאַסען-וועהלער וועט זיך נאַטירליך אַרויסווייזען אויך ביי די וואהלען צום רייכסטאַג, אויב נאָר עס וועלען אין משך פון די נאָהענטסטע וואָכען נישט פאָרקומען אַזעלכע געשעהענישען, וואָס זאָלען קאָנען ווירקען אויף די געזעלשאַפטליכע שטימונגען אין אַ געגענזעצליכע ריכטונג. אַ געוויסע ראָלע וועלען דערביי שפּילען די רעזולטאַטען פון די פראַנצויזישע פּאַרלאַמענט-וואהלען. יעדענפאַלס גלויבען אויך די נאַציאָנאַליסטען אַליין נישט אין דער מעגליכקייט צו פערשטאַרקען זייערע פּאָזיציעס ביי די וואהלען. די רעכטע פּאַרטייען האָבען דאָך טאַקע צוליב דעם זיך בעמיהט אָפּצושלעפּען די וואהלען צום רייכסטאַג ביז הערבסט, ווייל זיי האָבען זיך אָפּגעגעבען אַ רעכנונג, אַז זייערע שאַנסען ביים איצטיגען מאָמענט זענען נישט קיין גינסטיגע. די נאַציאָנאַליסטען ווילען, פערשטעהט זיך, פּרובען אויסצונוצען אין זייערע אינטערעסען די נישט-בעפרידיגענדע רעזולטאַטען פון דער לעצטער סעסיע פון דער ענטוואָפענונגס-קאָמיסיע און דעם פאַקט, וואָס די פראַגע וועגען עוואַקואירען רהיינלאַנד פאַר'ן טערמין איז נאָך נישט געלעזט. פון דער אַנדערער זייט האָט זיך פערשטאַרקט די פּאָזיציע פון די אָנהענגער פון אָריענטאַציע אויף מערב צוליב די קאָמפּליקאַציעס אין די בעציהונגען מיט סאָוויעט-רוסלאַנד אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן אַרעסט פון די דייטשע אינזשעניערען אין דאָנער קוילען-באַסיין.

אויב מ'קאָן מיט אַ געוויסער וואַרשיינליכקייט רעדען וועגען ערפאָלג פון די לינקע פּאַרטייען ביי די וואהלען אין מאַי, מוז מען אָבער בעמערקען, אַז אַ'ענטשיידענע ווירקונג אויף דער פּאָליטיק פון דייטשלאַנד וואָלט נאָר געקענט האָבען אַ גרויסען נצחון פון לינקען לאַגער, אינ'ם רייכסטאַג, וואָס איז נאָר וואָס פונאַנדערגעלאָזט געוואָרען, איז נאָך די גרעסטע פראַקציע געווען די סאָציאַל-דעמאָקראַטישע, און דאָס האָט נישט געשטערט, אַז די נאַציאָנאַליסטען זאָלען אַריין אין קאַבינעט, נאָך עטליכע סאָציאַליסטישע דעפּוטאַטען אין נייעם רייכסטאַג וועלען נישט אַריינברענגען קיין וועזענטליכע ענדערונגען אין דער פּאָליטישער סיטואַציע. בעת עס זענען פערהאַן צוויי פליגלען, וועלכע האָבען כמעט דיזעלבע השפעה, מוז די פיהרענדע פּאָליטישע ראָלע ליגען אין די הענד פון די צענטראַלע גרופּירונגען. אָט די גרופּירונגען (קאַטוילישער צענטער, דייטשע פאָלקספּאַרטיי און דעמאָקראַטען) האָבען טאַקע אין די לעצטע יאָהרען מאָנאָפּאָליזירט די מאַכט, שטיצענדיג זיך אָדער אויפ'ן לינקען פליגעל (ווימאַרער קאָאַליציע) אָדער אויפ'ן רעכטען (בורזשואַזער בלאָק). די לאַגע וואָלט זיך געקאָנט ראַדיקאַל ענדערען, ווען איינער פון די פליגלען — די סאָציאַליסטען אָדער נאַציאָנאַליסטען — וואָלט אָפּגעהאַלטען אַ'ענטשיידענעם זיג ביי די וואהלען, און ז'ער צווייטער וואָלט איינגאַנצען צושמעטערט געוואָרען.

ס'זענען נישטאָ קיין פאַקטען, וועלכע זאָלען בערעכטיגען די ערוואַרטונג פון אַזאַ רעזולטאַט ביי די וואהלען. דעריבער קאָן מען מיט אַ גרויסער מאָס וואַהרשיינליכקייטען אָננעהמען, אַז אויך אין קינפטיגען רייכסטאַג וועלען די פיהרענדע ראָלע שפּילען די צענטער-גרופּירונגען. די פראַגע איז אַלזאָ, וועלכע קאָמבינאַציע איז מעהר וואַהרשיינליך: אַ קאָאַליציע מיט די סאָציאַל-דעמאָקראַטען אָדער אַ בורזשואַזער בלאָק. אַ סך וועט זיין אָנבעלאַנגט פון די שטימונגען אין צענטער און אין דער דייטשער פאָלקספּאַרטיי. די לעצטע האָט שטענדיג מעהר נעשטרעבט צו דער מיטאַרבייט מיט די נאַציאָנאַליסטען, הגם די ס"ד זענען געווען דער הויפּט-זייל פון שטרעזעמאַנס אויסערן-פּאָליטיק. די פערשטאַרקונג פון די לינקע פליגלען אין נייעם רייכסטאַג וואָלט פערשטאַרקט די השפּעה פון יענע צענטער-עלעמענטען, וועלכע שטרעבען צוריקצוקעהרען צו דער ווימאַרער קאָאַליציע.

פ. ג.

—:o:—

Perfumerja
J. DRUKIER
11 Zawadzka 11
עמפּפעהלט דער געעהרטער קונדשאַפט
:—: די נייעסטע :—:
פּערפומען,
פודערן,
טואַלעט-זייפען,
קעלנישע און
בלומען-וואַסערן,
אַלערהאַנד קאָסמעטיק
אין- און אויסלענדישע
צו פאַבריקס-פּרייזען
דאָס בעזוכען מיין געשעפט איז אָהן קויפצוואַנג.
בעמ.: פאַר ענגראָסיסטען — ראַבאַט.

Dr. Z. Rakowski
ספּעצ. פאַר אויערן-, נאָז-, האַלז- און לונגען-קראַנקה.
קאָנסטאַנטינער 9, טעלעפאָן 27-81.
שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. עבם אויך אין אין לעטשניצע, זגערושער 17 פון 10—11 און פון 2—3.

Dr. med. St. Heinrich
POMORSKA 10, tel. 47-67.
ספּעציאַליסט פאַר קינדער- און אינערע קראַנקה. בעהאַנדלונג מיט קינסטליכע בערגזון-בעשטראַהלונגען (קוואַרץ-לאָמפּען). נעהמט אָן פון 4—6 נאָכמיטאָג.

הויך געפלויגען און נידריג געפאַלען

אין פּאַריז איז געווען אַ בעוואוסטע אַקטריסע. זי איז געווען דאָס זינג-פויגעלע, דאָס שפּיל-פויגעלע פון פראַנקרייך. נישט נאָר איז זי געווען אַ וועלט-בערימטע שיינהייט. נאָר זי איז אויך געווען אַן אמת'ע קינסטלערין אויף דער בינע. און די לעצטע איינציגע יאָהר איז זי אויך געוואָרען איינע פון די בעסטע און מאַנכע האָבען געמיינט, אַז טאַקע די בעסטע פילם-אַקטריסע. איהר ערפאָלג און קינא איז געווען אַן אומאיבערטראָפענער.

איז עס דאָך זעלבסטפערשטענדליך, אַז אַזאַ שיינהייט זאָל האָבען פיל פערעהרער. איז מען איינפאַך פאַר איהרע פיס געלעגען. מען האָט איהר די בעסטע און טייערסטע מתנות געשיקט. נישט נאָר די ריכטער און קינסטלער, נאָר טאַקע די סאַמע העכסטע פון די העכסטע אין דער אַריסטאָקראַטיע האָבען זיך פאַר איהר געבוקט און געבוינען. און צווישען זיי זענען געווען נישט נאָר פראַנצויזען, נאָר אויך בעוואוסטע שטאַטס-לייט פון אַנדערע מדינות, ווייל פּאַריז איז דאָך נאָך ער היום דער צענטער פון לעבענסלוסט און פערגעניגען.

און די פרויען פון פּאַריז און פון אַנדערע שטעט, וואָס האָבען געוואוסט וועגען דעם גרויסען ערפאָלג, וואָס זי האָט געהאַט צווישען אַלע קרייזען פון דער בעפעלקערונג, האָבען איהר שטאַרק מקנא געווען. מען האָט איהר איינפאַך נישט פערגינען. מען האָט זיך געוואונשען צו זיין ווי זי. אַלערליי מעשיות האָבען צירקולירט וועגען איהר. מען האָט איהר בעטראַכט אַלס די גליקליכסטע פון די גליקליכע.

און — איין פריהמאָרגען איז פּאַריז איבעראַשט געוואָרען. די דאָזיגע אַקטריסע, די דאָזיגע קינסטלערין, די דאָזיגע וועלט-שיינהייט, איז געפונען געוואָרען אַ טויטע. זי האָט זיך אויסגעפּוצט אין איהרע שענסטע קליידער, זי האָט אָנגעטון די טייערסטע דימענטען און בריליאַנטען, וואָס זי האָט געהאַט, און געמאַכט אַ סוף צו איהר לעבען.

אויף איהר ברוסט איז געווען אָנגעשפּילעט דאָס פאָלגענדע צעטעלע.

„גאָט, עפען אויף דיינע טויערן פאַר מיר. איך האָב זיך אָנגעזעהן מיט אַזוי פיל האַס, מיט אַזוי פיל אייפערזוכט און נאַרעריי, אַז איך וויל מעהר נישט לעבען, איך בעט נאָר גאָט, אַז ער זאָל מיך צערטליך צונעמען צו זיך אין זיין קעניגרייך. איך וויל שטאַרבען, בעררינגט מיך אין אַ פערלאָזענעם ווינקעל, וואו איך זאָל קאָנען ענדליך רוהען, קאָנען שלאָפען".

די אַקטריסע, וואָס האָט דאָס אויף אַזאַ זאָנדערבאַרען אופן געמאַכט אַ סוף צו איהר לעבען איז מאַרמואַזעל קלאָור פראַנס. די פּאַריזער צייטונגען האָבען וועגען איהר טויט אין אָנהויב געמאַכט די גרעסטע סענסאַציע. מען האָט גערעכענט, אַז די צייטונגען וועלען איצט אָנהויבען אויפגראָבען

סענסאַציאָנעלע געשיכטע פון אַ בעריהמטע פּאַריזער טענצערין

פערשידענע געשיכטעס וועגען איהר לעבען און פּרובירען דערגיין די מאָטיווען, וואָס האָבען איהר געטריבען צו אַזאַ פערצווייפעלטען שריט. די שטאָט איז געגאַנגען אויף רעדלעך און אין די קאַפייען האָט מען געזוכט אַלערליי מעשיות וועגען איהר טויט.

פּלוצלינג אָבער איז אַלץ פערענדערט געוואָרען. די צייטונגען האָבען אָנגענומען אַ פול מויל מיט וואַסער און זענען פערשטומט געוואָרען. די קאַפייען אַפילו זענען פערשטילט געוואָרען. מען האָט אויפגעהערט רעדען. און נאָר אין געוויסע ערטער האָט מען זיך פון צייט צו צייט געשושקעט וועגען דעם זאָנדערבאַרען, אומערוואַרטעטען טויט פון קלאָור פראַנס. און מיט איינינע וואָכען שפּעטער האָט מען שוין געהאַט פערגעסען אָן איהר. עס איז געווען אונגעשיינליך פאַר די, וואָס האָבען ווירקליך געוואוסט, וואָס עס איז פאָרגעקומען, אַז איהר טויט איז געווען נישט קיין איינפאַכער, און אַז די אורזאַך פון איהר טויט איז געווען נישט קיין איינפאַכע. עס איז אָבער געווען שווער צו דערגיין דעם אמת.

איצט איז אָבער בעקאַנט געוואָרען דער גאַנצער אמת. קלאָור פראַנס איז נישט געווען דער אמת'ער נאָמען פון דעם מיידעל, פון דער אקטריסע וואָס האָט געמאַכט אַ סוף צו איהר ערפאָלגרייכער קאַריערע אָט דעם נאָמען האָט זי נאָר אָנגענומען כדי מען זאָל נישט וויסען ווער זי איז, און אַן אַקטריסע איז זי געוואָרען נישט אַזוי צוליב דעם, ווייל זי האָט ווירקליך געוואָלט ווערען אַ בינע-שטערן, נאָר צוליב דעם, ווייל זי האָט געוואָלט אַ לעבען, אין וועלכען זי זאָל זיך קאָנען פערטרינקען, פערגעסען.

און געטריבען צום טויט האָט איהר ז'ער טויט פון אַן אַנדער קינסטלערין, איינע, וועלכע האָט נאָך געהאַט אַ גרעסערען נאָמען פון איהר וועלכע האָט נאָך געהאַט מעהר געליבטע און פערעהרער פון איהר. דאָס איז געווען די וועלט-בעריהמטע טענצערין מאַטאַ-האַרי, וועלכע האָט געענדיגט איהר לעבען דורך די קוילען פון אַ סקאַדראָן פראַנצויזישע סאָלדאַטען, וועלכע האָבען איהר הינגעריכטעט דערפאַר, וואָס זי איז געפונען געוואָרען שולדיג אין פערראַט צו פראַנקרייך.

דער טויט פון מאַטאַ-האַרי איז פון ריכטער בעזונגען געוואָרען, פון אומצעהליגע שריפטשטעלער בעשריבען געוואָרען, אָבער ביז איצט האָט מען נישט געוואוסט, אַז מאַטאַ-האַרי איז געווען אַ קרבן פון קלאָור פראַנס, אַז ווען נישט די בעוויזען, וואָס קלאָור פראַנס האָט קענען איהר געזאַמעלט, וואָלט מען קיינמאָל נישט געקאָנט פערמשפּט'ען די בעוואוסטע טענצערין. זי איז דאָס געווען די יענינע, וואָס האָט, כאָטש זי איז געווען אַ פּלומר'שדיגע פריינדין פון מאַטאַ-האַרי, געהאַט אויפגעטראָטען קעגען איהר און זי איז דאָס געווען די, וועלכע איז דירעקט אָדער אומדירעקט געווען פעראַנטוואָרטליך פאַר דעם שרעקליכען טויט-אורטייל, וואָס דאָס קריגס-געריכט האָט אַרויסגעגעבען קעגען מאַטאַ-האַרי.

און צוליב דעם געהיימניספולען טויט פון קלאָור פראַנס האָט זיך ביי פיל מענשען אויפגעוועקט אַ געפיל, אַז אפשר איז נאָר מאַטאַ-האַרי געווען אַן אומשולדיגער קרבן, אפשר איז די וועלט-בערימטע טענצערין, צו וועלכער קעניגען האָבען זיך געבוקט, נאָר נישט געווען קיין דייטשע שפּיאָנקע און קיין פעררעטערין צו פראַנקרייך? מען הערט שטילערהייט אין געוויסע קרייזען מענשען מורמלען, אַז קלאָור פראַנס האָט בעשלאָסען צו מאַכען אַ סוף צו איהר לעבען דערפאַר, וואָס זי האָט געוואוסט, אַז מאַטאַ-האַרי איז נישט געווען שולדיג און אַז זי האָט נישט געקאָנט רוהען, ווייל זי האָט געהאַט אַ חלק אין איהר טויט.

צי איז דאָס אמת אָדער נישט, קאָן קיינער נישט זאָגען, אָבער איין זאַך ווייסט מען, אַז קלאָור פראַנס האָט זיך געפילט העכסט אומגליקליך צוליב דעם טויט פון מאַטאַ-האַרי און דער ראָל, וואָס זי האָט געשפּילט אין דעם, זי האָט זיך פערטרויט צו איינינע גוטע פריינדינעס, אַז איהר לעבען איז געווען אַ שרעקליכער און אַז זי האָט נעכט נישט געקאָנט שלאָפען, ווייל זי פלעגט שטענדיג זעהן לעבען זיך דעם שאָטען פון שיינהייט, וועלכע איז געשטאָרבען, און אפשר האָט זי געהאַט אַ געוויסען חלק אין איהר טויט. קיינמאָל פלעגט זי אָבער קיינעם נישט אויסדערציילען, ווער די שולדיגע איז געווען, אָדער ווער עס איז דאָס געווען די יעניגע, וועלכע האָט פערלאָזען די מענשליכע וועלט צוליב איהר.

דער אמת'ער נאָמען פון קלאָור פראַנס איז געווען האַנסאַ וויטינג. זי איז געווען די טאָכטער פון אַן אומבעקאַנטען וועטערינאַר-דאָקטאָר אין אַ קליין שטעטעל אין דער שווייץ. האַנסאַ איז געווען אַליין אַ סטודענטקע אין בערנער אוניווערזיטעט. ווען די מלחמה האָט אויסגעבראָכען און אין דער שווייץ זענען אָנגעקומען אַ סך פראַנצויזישע פערוואונדעטע אָפיצירען זיך צו ערהאָלען, איז זי געוואָרען אַ שוועסטער פון „רויטען קרייץ". אין דעם האָספּיטאַל, וואו זי האָט געדינט, איז איינמאָל אָנגעקומען גראַף דע-שילי, אַ שעהנער פראַנצויזישער אָפיציר פון דראַגונער, וועלכער האָט געהאַט אַ וואונד אין די לונגען. זי האָט איהם זעהר צאַרט בעהאַנדעלט און ווען ער איז געזונטער געוואָרען, האָט זי זיך אין איהם פערליבט. דער גראַף איז געווען אַ דורכגעטריבענער יונג. ער האָט שוין געהאַט דורכגעמאַכט אַ סך אין זיין לעבען און ער האָט שוין געזעהן דערצו, אַז די יונגע, שעהנע מיידעל זאָל זיך אין איהם אַזוי פערליבען, אַז זי זאָל אָהן איהם נישט קאָנען לעבען.

(פאָרטזעצונג זונטאַג)

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספעציאַליסטען
און ערצטליך-דענטיסטישער קאַבינעט
זגיערסקא 17 טעל. 16-33.

ד״ר ראַקאָווסקי	נאָז, האַלז, אויערן קר.	10—11 2—5 6—7
ד״ר רוזשאַנער	הויט און געשלעכט קר.	10—11 1—2
ד״ר גאָלדשטיין-פאָלאַק	אויגען-קראַנקהייטען	1—2 7—8
ד״ר יוסטמאַן	נערווען קראַנקהייטען	12—2
ד״ר ראָזענצווייג	קינדער-קראַנקהייטען	10—12 4—5
ד״ר פאָטערני	פרויען און געבורטס-הילף	11½-1 5—6
ד״ר קאָגאַר	כירורגישע-קראַנקהייט.	4-5 זגג. 1—3
ד״ר ווינבערג	אינ. הערץ לונגען-קר.	11-1 5½—7
ד״ר סמאָליל	רענטגען	10—12 4—6
א. גראָדזענסקי	צאָהן-ארצט	5—7
ב. ראָזען	צאָהן-ארצט	9—2

צאָהן-מעדיצינישע באַהאַנדלונג, פּלאָמבירונגען, קראָנען, בריקן א. א. וו.
ביי דער לעטשניצע איז בעשאַפן געוואָרן
א רענטגען-אינסטיטוט
היילונג פון הויט קראַנקהייטען פון קאָפּ (פּאַרך) מיט רענטגען-שטראַלען. פאַר בעשטראַהלונג און דורכלייכטונגען, קוואַרץ-לאַמפּע, דיאַטערמיע, עלעקטריזאַציע, אלע מעגליכע אַנאַליזען. א קורס פאַר שטאַמלער.
אימפונגען געגען שאַרלאַך (שקאַרלאַטין) פון 4—5 נאָכמ.
די לעטשניצע איז אויך אָפן זונטאג.
וואוים אין דער שטאָט.

ערצטליך-קאָסמעטיש. גאַבינעט
פּראָפ. מ. מאַרקוס נעהמט אָן פון 5—7 אָוונד

אַ בשורה טובה פאַר לאָדז!
פאַר 2.50 זל.
עלעקטריש בעלייכטונג אין שטוב

יעדער איינציגער קאָן בעקומען עלעקטריש בעלייכטונג אין שטוב פאַר 2.50 א וואָך פאַר יעדען פ. ווי אויך איבעראַרבייטען אלטע אַנלאַגעס אויף נייע, פון ליטשניק אויף אַגראַנישניק, פּראַטאָקאָלען פון עלעקטראָווניע.
אַלעס ערלעדיגט די קאָנצעסיאָנירטע פירמע
ח. סאָלניק, לאָדז צעגיעלניאַנאַ 63
פראַנט-געוועלב אין הויז פון פּוילישען טעאַטער. בעט. זשאַרובקעס „Philips“ און „Osram“ שטענדיג אויף לאַגער מיט 25% ביליגער. קומט און איבערצייגט אייך.

עלטערן!
פאַר 3 זלאָטעס א וואָך ווערט געלערנט מיט קינדער וואָס לערנען אין פאָלקס-שולען חומש, רש״י נ״ך משניות, גמרא יהדות היסטאָריע, ליענען און שרייבען העבריש איש און יודיש בדיוק ועלפּסט צוזאַמענשטעלען דורכן צוזאַמענגען אַרבעט-מעטאָדישען העבראַאיסטן לעהרער י. ד. ראַ-זענפעלד״. פּלאַץ וואָלנאַשטשי 6 קווער אָפ. רעכטס 2 שט. נעט. ס׳ווערן אויך אָנגענומען אָנפענגער פון 5 יאָהר אַן
א שפּראַך רעליגיעזע ערציהונג! ערשטקל גאַראַנטירט!

צאָהן-ארצט LEKARZ-DENTYSTA
St. GELBERG
זאַכאָדניאַ 15, טעל. 31-08
היילט נאָך מאָדערנסטע מעטאָדען ציין און מויל-קראַנקהייטען, צאָהן-ציהען אָהן שמערצען, היילט אויך ליכט-בעשטראַהלונג, ספּעציעל גאָלדענע קראָנען און קינסטליכע ציין. נעהמט אָן פון 9—12 נאָכמיטאג און פון 3—7 אין אָוונד. צו ביליגע פּרייזען.

טלתים-פאַבריק
מיט אַלערלייא מוסטער פון וואָלענע, האַלב-וואָלענע, זיידענע טלתים אויך מערקיזשע, ווי אויך טלתים-קטנים הויט און זייטעל מיט אויסשטעפּונגען, אויך גאַרטלען, שפּאַניער און ציצית צו בעקומען ביליגער ווי איבעראַל
ביי א. ח. ציטריגאָווסקי קאַמיעננאַ 1.
אין צווייטען מויער פאַרטער. קומט און איבערצייגט אייך! 898
באַמערקונג: מ׳קערען אויך אָנגענומען אַלטע טלתים צו וואַשען

וואַרנונג!
אזוי ווי עס האָבען זיך בעוויזען אין שטאָט פערשידענע נאָכגעמאַכטע פעלד-בעטען, מאַך איך בעקאַנט דאָס ג׳ פּובליקום, אַז די עכט-פּאַטענטירטע **בעטען** עכט-פּאַטענטירטע
זענען פערזעהען נור מיט דער שוץ-מאַרקע

PALMA-PATENT

פאַרזיכערעס מיר זענען פעראַנטוואָרטליך ביז 3 יאָהר.
— צו בעקומען איז אַלע געשעפטען. —
אויסערדעם, בעזיצען מיר שטענדיג אויף לאַגער אין אַ גרויסען אויסוואַהל
ניקעל-בעטען, אַמעריקאַנקעס,
ניקעל-קינדער-בעטען, קינדער-וועגעלעך,
טיש-בעטען, קינדער-בענקעלעך
מעטער-מאַס, אויף רעדלעך.
מאַטראַצען געבעטע, שאַטקאָווע און קאַנאַדיסקע.
קאָזעטקעס און טאַפּטשאַנעס.
בעמ.: בעטלעך מיט וועגטלעך ווייס אָדער ברוין 17 זל.. פּאַלאָווע בעטלעך 14 זל.
רעעלע בעהאַנדלונג. ✲ פאַבריקס-פרייזען. ✲ זעמטליכע רעפּעראַטורן.
הורט ✲ לאָדז, פּאָלנאָצנאַ 24, טעל. 31-85. דעטייל!

פרייז 2 זל. שנעל און רעעל! פרייז 2 זל.
רעכטס-קאָנסולטענטען-ביוראָ
„PORADA“ - „פּאָראַדאַ“
10 פּיעטריקאָווער 10
אונטער לייטונג פון א לאַנגיעהריגען און דערפאַרענעם רעכטסאַר שרייבט אַלערליי ביטען און אַפּעלאַציעס, קלאָגעס און זאַכוי-פּיטעשעניעס, אינפאָרמירט און שרייבט אין אַלערליי מיליטער ענינים. אויך איבערזעצונגען אין פרעמדע שפּראַכען. 1258

Dr. med. NIEWIAŻSKI
Sienkiewicza 34
tel. 59-40.
ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס טריפּער און הויט-קראַנקה בעהאַנדל. מיקראַסקאָפּ-שוועכע נעמט אָן פון 5—9 אָוונט

Dr. med. BRAUN
23 פּאָלודניאָוואַ 23.
טעלעפאָן 40-26.
ספּעציאַל-ארצט פאַר הויט און וועגערישע קראַנקהייטען און מענער-שוועכע.
בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-ליכט (האַר-אויספאַל)
נעהמט אָן פון 9 ביז 11 פריה און פון 5—8 אָוונד.

מאַסאַזש- און היילגימנאַסטיק-שולע און קאַבינעט
פון דר. מעד.
ב. שמירגעלד
צעגעלניאַנאַ 63, טעל. 51-89.
...
עמפּפאַנג פון 3—5 נאָכמ.

Dr. HELLER
ספּעציאַליסט פאַר הויט- און וועגערישע קראַנקהייטען.
2 נאַווראָט 2
נעמט אָן ביז 10 פריה, 1—3
און פון 4—8 אָוו. פאַר פרויען
...

Dr. med. L. Pikielny
ספּעציאַל-ארצט פאַר נירען, בלאָזען- און האַרן-קראַנקהייטען
Nawrot 3,
telefon 19-90.
עמפּפאַנגט פון 4—7 אין אָוונד

Dr. med. WOLF EYCHNER
פרויען - קראַנקהייטען און געבורטסהילף
זגיערזשער 11 טעל. 84-72.
...

א גערטנער
נעהמט אָן פערשידענע אַרבייט פון גערטנעריי ווי: פלאַנצען פרוכטבוימער גאָרטען-בלומען און סאַלאָן-בלומען פלאַנצען צו בלומען אויף באַלקאָנען אַנלאַגע פון פרישע גערטנער אין לאָדז ווי אויך אויף דער פּראָווינץ. דער לאַנגיעריגער גערטנער סטעפאַן לובעצקי זאַקאָנטנאַ 52 עק בענעדיקטאַ בעמ. אויפ׳ן אָרט פערקויף פון פערש. פלאַנצונגען.

א לעהרער
מיט רעגירונגס-רעכט, וועלכער פאַרבייט שול-צוגאַנג ערטיילט לעקציעס צו ביליגע פרייזען פאַר שילער מיט שוואַכע פאָרטשריט פון פאָלקס-שולען און גימנאַזיעס, אויך לעקציעס פאַר דערוואַקסענע: פּויליש, דייטש, פראַנצויזיש, מאַטעמאַטיק און בוכהאַלטעריע. שיף, שור. יאַקובע 12. אין דער אַפּטייק 1. שטאָק. 189

Dr. ADAM GROSGLIK
Al. Kościuszki 97.
tel. 51-15.
...

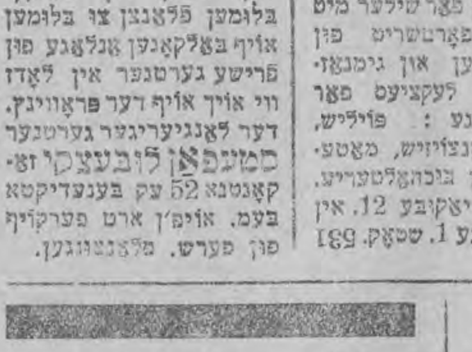

Dr. med. J. MANDELBAUM
Zawadzka 16a, tel. 27-52
ספּעציאַליסט פאַר אינערליכע און נערווען-קראַנקהייטען.
נעהמט אָן טעגליך פון 5 ביז 7 אָוונד.

Dr. RÓŻANER
ספּעציאַליסט פאַר הויט-, וועגערישע קראַנקהייטען און מענער-שוועכע.
היילונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען און דיאַטערמיע
Dzielna 9 (Narutowicza), tel. 28-98.
נעמט-אָן פון 8—10 און 5—8, פרויען פון 3—4
וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

Dr med. J. BETTE
ספּעציאַל-ארצט פאַר אינערליכע און קינדער-קראַנקהייטען
פּיעטריקאָווער 6, טעל. 44-05
נעהמט אָן פון 8—11 און פון 4—6.

Dr. med. GRZEGORZ ROSENBERG
ספּעציאַל-ארצט פאַר מאָגען-, דאַרם-, לעבער- און אינערליכע קראַנקהייטען
Gdańska 44 (דלוגאַ)
טעלעפאָן 24-44
נעהמט אָן פון 10 ביז 12 מיטאָג און פון ביז 8,30 אָוונד; זונטאָג פון 10—1 מיטאָג.

וויכטיג פאַר ה״ה פריזיערס!!!
קעלנישע בלומען-וואַסער 3.50 אַ קילאָ
וועזשעטאַל 1.50 „
ראַזיר-זייף „פיקסין“ 7.60 „
ברילאַנטין 3.50 „
ווי אויך איז צו בעקומען פערשידענע פּלאַטין- און שטאַהל-זאַכען צו פאַבריקס-פרייזען.
מיט אַכטונג
י. דרוקער, זאַוואַדזקאַ 11.

מעבעל | קויפט נישט קיין | מעבעל
מעבעל
בעטראַכט איהר איבערצייגט אייך נישט אין קיין
44 **מעבעל-געשעפט**
נדאַנסקאַ (דלוגאַ)
טעלעפאָן 62-56 44
CH. ŁAZNIK
...

והיה כי ישאלך בנך מחר לאמר מה זאת?
פאַרוואָס לויפט יעדער אין ביוראָ פּעטריקאָווער 17?!
ואמרת אליו, זאָלסטו איהם זאָגען
— אז אין דעם ביוראָ —
17 פּעטריקאָווער 17
דורכגאַנג זאַכאָדניאַ 52, ווערט ס׳ווערט ערלעדיגט און געוויסענהאַפט געשריבען ליט׳ן אוסטאַוו אַלערליי ביטעס קלאָוזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פּוילען, אַפּעלאַציעס ציווילע און קאַרנע אַפּאָזיציעס. אדוואָ-לאַניעס, רעקורסען וועגען דירה אין אוזשאַנד-ראַזיעמסי, וועגען פּעסער און קאָמיסאַריאַט-רושאַנדו און אלע פּאָליציי-בעצירקען, אַקטען אינטער-ציזיעס, אַקטען דאַראָווזנעס, קאַרנע ספּראַוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפּראַכען. ספּעציאַליסט פון שותפות-אַקטען
מיט אַכטונג י. מאַנעלאַ,
רעכט-קאָנסולענט.

איך קויף און פערקויף **מעבעל**
דיוואַנעס, פעלצען, ניי-מאַשינען, גאַרדעראָבען, סאַמאָוואַרען א.ז.וו. און צאָהל די העכסטע פרייזען
א. ווייצמאַן נאַרוטאָוויטשאַ 19
(דזיעלנאַ)
אין מעבעל-געוועלב, (פּריוואַט-וואוינונג שענקעוויטש 29)
ביי מיר איז שטענדיג דאָ פערשידענע געניצטע מעבעל אין גוטען צושטאַנד צו פערקויפען. 818

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
בזשעזשינער 11, טעל. 37-63
אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָוונד.

ד״ר וואַלינסקי	נאָז, האַלז, אויערן קר.	3—4
ד״ר קערשנער	קינדער קראַנקהייטען	9½-12 4-5
ד״ר שיפּמאַן	אינערליכע קראַנקה.	11—1
ד״ר לוביטש	הויט- און געשלעכט-קר.	12—1
ד״ר שמירגעלד	נערווען און גמיטיגע קר.	12½—2
ד״ר גאָלדבלאַט	אויגען-קראַנקהייטען	12—1
ד״ר עליאַסבערג	כירורגישע-קראַנקה.	1—3
ד״ר בערגסאָן	פרויען און געבורטס-הילף	3—4

פסיכאָ-טעראַפּיע, שפּראַך-שטערונגען ווי שטאַמלען א. א. וו. פאַקען-שטעלען, קינסטליכע בערג-זון-בעשטראַהלונג אינהאַליר-צונגען, מאַסאַזשען, עלעקטריזאַציע, אָפּעראַציעס. אויך ערלאַנגען—וויזיטען אין שטאָט.—אין לאַבאָראַטאָריום ווערען געמאַכט אַלע אַרט אַנאַליזען, ווי אויך פלעגמאַ און בלוט.
אימפונגען געגען שקאַרלאַטין.
ביי אויך אַ דענטיסטישער קאַבינעט.

ד״ר זילבערשטיין	צאָהן-ארצט	10—2 נמ.
ד״ר לאַזשינסקי כאַראַפּאַלסקאַ	צאָהן-ארצט	3—7

קינסטליכע ציין, קראָנען, מאַסטען א. א. וו.
די לעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאג.

לאדז
13 אפריל 1928

דאס לאָדזער לעבען

לאדז
13 אפריל 1928

13 פרייטאג כג ניסן תרפ"ח	אפריל זון-אויפגאנג 5 8 זון-אונטערגאנג 5.45 לענג פון טאג 11.57 ליכט צינדען: 6,16

פראַנצויזישער קאָנסול
ניט אָפּ אַמטליכע וויזיטען.

(ב) דער נייבעשטימטער פראַנצויזישער קאָנסול פּאַלאַרדען האָט אָבגעגעבען וויזיטען דעם וואָיעוואָדע, דעם רעגירונגס-קאָמיסאַר, דעם שעף פון ש. ק. IV, דעם פּרעזעס פון שטאָט-ראַט און פּרעזידענט פון שטאָט.

דער פראַנצויזישער קאָנסולאַט געפינט זיך היינטער אויף פּיעטריקאָווער 177 און אַמטירט פון 9 ביז 12 בייטאָג.

מלוכה-שטייער
פון אונבעוועגליכע גיטער.

(—) די לאָדזער פינאַנץ-מאַכט טיילט מיט, אַז דער 7 פּראָצענטיגער מלוכה-שטייער פון אונבעוועגליכע גיטער פערפליכטעט אויף היי-יאָהר.

די הויז-בעזיצער זענען מחויב מיטצוטיילען דער פינאַנץ-מאַכט וועגען די ענדערונגען, וועלכע זענען היינטיגעס יאָהר פאָרגעקומען אין די דירה-געלדער, וואָס עס צאָהלען די לאָקאַטאָרען פון זייערע הייזער.

קאַנאַליזאַציע-אַרבייט
אויף טראַוגוטאַ-גאַס קאָמעניש פאַהרען

(ב) נעכטען האָבען זיך אָנגעהויבען די קאַנאַליזאַציע-אַרבייטען אויף טראַוגוטאַ-גאַס. ביי די אַרבייטען איז בעשעפטיגט אַ גרעסערע צאָהל אַרבייטער.

די טראַוגוטאַ-גאַס איז געשלאָסען פאַר דעם ראָד-פערקעהר.

אַרבייטער פאַר פראַנקרייך
לאַנדווירטשאַפט, אינדוסטריע און בערג-אַרבייטער.

(ב) קיין פראַנקרייך ווערען געפאָדערט 1925 אַרבייטער צו ערד-אַרבייט, אינדוסטריע-אַרבייטער און אין די קויהלען-גראָבען.

עס רעקרוטירען זיך אַרבייטער קוואַליפיצירטע און נישט-קוואַליפיצירטע, וועלכע ווערען אָנגענומען דורכ'ן אַרבייט-פערמיטלונגס-אַמט.

נאָכדעם ווי די קאַנדידאַטען וועלען אונטערזוכט ווערען דורך אַ דאָקטאָר וועלען זיי איבערגעשיקט ווערען קיין פראַנקרייך.

„אררט"
זאכאדניא 43.
אַרטיסטישער רעווי און קאַמער-טעאַטער
אונטער דער לייטונג מ. בראדערזאָן

היינט, פרייטאָג – 1 פאָרשטעלונג:
אָנהויב 9.30 אין אָוונט

מאָרגען, שבת—3 פאָרשטעלונגען:
4 נאָכמ. (פּאָפּול. פרייזן), 8 און 10.15

שנים עשר
מי יודע?

1. פסח	7. סאַלעם אַלייקום
2. סקעטש	8. ישוב'ניקעס
3. קיישלען	9. נאָך דער חופה
4. לופט-פליהער	10. חסידישער טאַנץ
5. זייגערל	11. מאָביליזאַציע
6. מלוה מלכה	12. בעקערלעך.

זונטאָג, דעם 15 ווערט נישט געשפּילט.
די קאַסע איז אָפען פון 1.30 מיטאָג.

טראַמוואַי מאַכט אָז אומגליקען.
שטויסט זיך אָן אויף אַן'אויטאָ, און אַ דראָזשקע.

(—) אויף וגערזשער גאַס, נעבען נומער 100 האָט זיך דער אָזאָרקאָווער טראַמוואַי צוזאַמענגעשטויסען מיט אַ דראָשקע, דער צוזאַמענשטויס איז געווען אַזוי שטאַרקער, אַז די פרוי וואַצלאַווא כזשאַן, וועלכע איז געפאָהרען אין דער דראָשקע מיט אַ פּיצעל קינד אויף דער האַנד איז שווער פערוואונדעט געוואָרען און מ'האָט זי געמוזט אָפּפיהרען אין שפּיטאָל. דאָס קינד איז על פּי-נס אָפּגעקומען אָהן וואונדען, דער מאַשיניסט פון טראַמוואַי איז אַרעסטירט.

(—) עהערנעכטען איז אויף עק פּושעיאַזד און קילינסקי פאָרגעקומען אַ שרעקליכער פאָרפאַל:

דער טראַמוואַי נומער 4 האָט זיך צוזאַמענגעשטויסען מיט אַ דורכפאָהרענדען אויטאָ.

דער אויטאָ האָט זיך איבערקעהרט און צוגעקוועטשט הינטער זיך די הויז-וועכטערין פון קילינסקי 90, קאַטאַזשינאַ גזשעלאַק, וועלכע האָט גראָד געראַמט די גאַס.

ביי די גזשעלאַק האָט געפּלאַצט דער מוח און אין אַ האָפנונגסלאָזען צושטאַנד האָט מען זי אָפּגעפיהרט אין פּאָזנאַנסקי'ס שפּיטאָל.

(—) מיטוואָך איז פון הויז נומער 1 אויף גלובנאַ אַרויסגעגאַנגען די פרוי סטעמפּניאַקאָווא מיט איהר 5 יאָהריג קינד, סטאַניסלאַוו און מיט אַ זויג-קינד אויפ'ן האַנד. בעת זי איז אַריבערגעגאַנגען די גאַס איז מיט אַ מאָל אָנגעפאָהרען אַ טראַמוואַי נומער 10, די מוטער האָט זיך אַרויפגעכאַפּט אויפ'ן טראָטואַר, דאָס קינד אָבער איז אַרונטערגעפאַלען אונטער'ן טראַמוויי און איז צוקוועטשט געוואָרען. די פּאָגאָטאָוויע האָט איהם אין אַ גוססדיגען צושטאַנד אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל אַנאַ מאַריאַ, וואו ער איז אין אַ שעה אַרום געשטאָרבען.

די מוטער איז צוגעצויגען געוואָרען צו פעראַנטוואָרטליכקייט.

צו דער לויה פון דר. פּריבולסקי
האָבען זיך פערזאַמעלט צעהנדליגער טויזענדער מענשען.

ווי ווייט פּאָפּולער און בעליבט עס איז געווען ביי דער לאָדזער בעפעלקערונג דער פערשטאָרבענער ד"ר פּריבולסקי און וואָס פאַרא איינדרוק זיין פלוצלינגער טויט האָט אַרויסגערופען, האָט מען געקענט זיך איבערצייגען פון דער גראַנדיעזער לויה, וואָס איז פאָרגעקומען דינסטאָג נאָכמיטאָג.

דער לויה-קאָמיטעט האָט בעקאַנט געמאַכט, אַז די לויה וועט פאָרקומען 3 אַ זייגער פון טרויער-הויז אויף זאַוואַדזקאַ 1.

שוין אַ שטיק פאַר דער דערמאָנטער צייט האָבען זיך אויף זאַוואַדזקאַ, פּאָלודניאָווא און אַרומיגע גאַסען פערזאַמעלט טויזענדער און טויזענדער מענשען, וועלכע זענען געקומען אָבגעבען דעם יונג-פערשטאָרבענעם כלל-טוער דעם לעצטען כבוד.

אַ גרעסערע אָבטיילונג פּאָליציי מיט'ן קאָמיסאַר טשעשלאַק בראש, האָט אָבגעהיטען די אָרדנונג אויף אַ זעהר העפליכען אופן, אַז צווישען דעם קאָלאָסאַלען עולם זאָלען גישט קומען צו קיין אומגליקען. די אָרדנונג אַליין איז די גאַנצע צייט מוסטערהאַפט געהאַלטען געוואָרען דורך די טורנער פון „מכבי" מיט די קאָמאַנדאַנטען: גראַווע, קאַרפּאָווסקי, זיידע און סעגאַל בראש.

די צעהנדליגער דעלעגאַציעס זענען אַריינגעלאָזען געוואָרען אויפ'ן הויף פון זאַוואַדזקא 1, וואו זיי זענען אויסגעשטעלט געוואָרען אין רייהען.

אַרום האַלב פיר איז דער אָרון מיט'ן מת אנגעקומען פון וואַרשא אין אַן'אויטאָ פון וואַרשאָווער „חסד-של-אמת".

דעם פערשטאָרבענעמס נאָהענטסטע פריינד האָבען דעם אָרון איבערגעטראָגען פון אויטאָ אין דער עגלה, וועלכע איז שוין געווען צוגעגרייט, און די לויה האָט זיך אָנגעהויבען.

באַלד פון פראָנט האָבען זיך געצויגען שורות פון טורנער פון פאָלגענדע פעראיינען: „מכבי", „שמשון", „קדימה" א. א. דערנאָך איז געקומען אַן'אונענדליכע רייהע פון דעלעגאַציעס, צווישען זיי אויך דעלעגאַציעס פון נישט יודישע פעראיינען און אינסטיטוציעס, ווי פּוילישער טעאַטער, פילהאַרמאָנישער אָרקעסטער, אָפּערן-געזעלשאַפט, דאָקטוירים-פעראיין, ספּאָרט-געזעלשאַפטען: „אוניאָן", ל. ק. ס. שילאַ, ווידזעוו, א. אַ. ס'זענען געווען פערטרעטען דעלעגאַציע כמעט פון אַלע יודישע געזעלשאַפטליכע פילאַנטראָפּישע, קולטורעלע און ווירטשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס. סאַ'יז אויך געווען אָנוועזענד אַ דעלעגאַציע פון לאָדזער קהלה.

נאָך די דעלעגאַציעס איז געגאַנגען די טרויערנדע משפחה און נאָהענטע פריינט פון פערשטאָרבענעם און דאַן דער קאָלאָסאַלער עולם. מיט דער ערלויבניש פון דער מאַכט איז געענדערט געוואָרען דער מאַרשרוט און די לוי איז געגאַנגען דורך פּיעטריקאָווער, פּלאַץ וואָלנאָשטשי, פּאָמאָרסקאַ קילינסקי, פּראַנטשישקאַנער און בזשעזשינער אויף אַלע גאַסען, וואו די לויה איז דורכגעגאַנגען, האָבען זיך געפונען טויזענדער מענשען, וועלכע האָבען שטילשווייגענד און ערנסט אָפּגעגעבען דעם לעצטען כבוד דעם פערדינסטפולען קולטור-טוער.

אויף דער בית-עולם אַלעי איז דער אָרון אַרויסגענומען געוואָרען פון דער עגלה און איז ביז דעם טהרה-הויז געטראָגען געוואָרען דורך די טורנער.

אין טהרה-הויז האָט דער קאַנטאָר ה' באַי מיט'ן סינאַגאָגען-כאָר געזונגען עטליכע תפילות, געמאַכט אַן'אל-מלא-רחמים און דער גרויסער עולם האָט בעעהרט דעם אָנדענק פון פערשטאָרבענעם מיט 2 מינוט שטיל-שווייגען, נאָכהער איז דער אָרון אַרויסגעטראָגען געוואָרען צום קבר, וועלכער געפינט זיך נעבען דעם קבר פון דעם נישט-לאַנג פערשטאָרבענעם ציוניסטישען עסקן, ד"ר זילבערשטראָם.

קיין רעדעס זענען נישט געהאַלטען געוואָרען צוליב חול-מועד-פּסח.

אין אַ טרויעריגער שטימונג איז זיך דער לויה-עולם פונאַנדערגעגאַנגען.

* * *

מיטוואָך אָוועגד איז פאָרגעקומען אַ ספּעציעלע טרויער זיצונג פון דער פערוואַלטונג פון „הזמיר" צום אָנדענקען פון פערשטאָרבענעם פּרעזעס ד"ר לאַזאַר פּריבולסקי.

די זיצונג עפענט רעד. י. אוגער, און שילדערט אין רירענדע ווערטער די גרויסע אבדה, וואָס דאָס יודישע קולטורעלע לאָדז האָט געליטען מיט'ן טויט פון ד"ר ל. פּריבולסקי. דער רעדנער פערענדיגט, אַז ד"ר פּריבולסקי איז געפאַלען אויף זיין געזעלשאַפטליכען פּאָסטען ווי אַ געטרייער זעלנער, און זיין פּלאַץ לעדיג.

אַלס צייכען פון טרויער האָט די „הזמיר"-פערוואַלטונג בעשלאָסען אין משך פון 8 טעג נישט איינצואָרדנען קיין אימפּרעזעס.

צו די שלושים איז בעשלאָסען געוואָרען איינצואָרדנען אַ גרויסע טרויער-אַקאַדעמיע צום אָנדענקען פון פערשטאָרבענעם.

דער צוזאַמענפאָהר פון פריידענקער.
פּאָליציי האָט אַרעסטירט 6 פּערזאָן.

זונטאָג און מאָנטאָג איז אין לאָקאַל פון האַנדעלס-אָנגעשטעלטען-פעראיין (קאָשטשושקי 21) פאָרגעקומען אַ צוזאַמענפאָהר פון פריידענקער פון גאַנץ פּוילען.

אויפ'ן צוזאַמענפאָהר איז צו. אנר. אָנוועזענד געווען אויך דער קאָמוניסטישער דעפּוטאַט ביטנער, ס'זענען געקומען 126 דעלעגאַטען.

אויפ'ן צווייטען טאָג פון צוזאַמענפאָהר איז אין זאַל פ צוזאַמענפאָהר אַריינגעקומען פּאָליציי האָט פינ. נאַרערגעלאָזט דעם צוזאַמענפאָהר און רעדער, וואָס איצט קומט פאַר זייער פּראָצעס, ווי מ'טיילט ווייטער מיט פון פּאָליציייאישע קרייזען, זאָווירירט אַלץ אָנוועזענדע 36 פּערזאָן, ביי וועלכע מ'האָט נישט געפינען קיין ראָקומענטען, זענען אַרעסטירט געוואָרען, זיי האָבען זיך אָבער שפּעטער אויסלעגיטימירט, און זענען בעפרייט געוואָרען ביז'ן 6 פּערזאָן זענען איבערגעגעבען געוואָרען צו דער ווייספּאָזיציע פו ןדער געריכטס-מאַכט. צווישען די ראַזינע פערהאַלטענע געפינען זיך דער פּאָרזיצער פון די לאָדזער פריידענקער ה' יאַן האַנעמאַן, טשעסלאַוו זאַלאַט און פון וואַרשא, אסתר רושעוואָולעצקאַ פון לאָדז, וועלכער ס'ווערט פאָרגעוואָרפען, אַז זי האָט געזאַמעלט געלד פאַר די „הראַמאַרע"-מיטגלידער אינ'ם צוזאַמענפאָהר האָבען אַנטייל גענומען פערטרעטער פון סאָוועט-רוסלאַנד. 3 פון זיי געפינען זיך צווישען די 6 אַרעסטירטע.

פאַר לעהרער
אויסלענדישע הנחה-פּעסער.

(—) דאָס שול-קוראַטאָריום האָט רערהאַלטען אַ צירקולאַר, אַז פאַר לעהרער, וואָס פאָהרען נאָך אויסלאַנד זאָלען נישט נעמאַכט ווערען קיין שוועריגקייטען ביים אַרויסגעבען הנחה-פּעסער.

זעלבסטמאָרד אין צוג.

(ב) אויפ'ן וועג פון גלאַנאָוו קיין לאָדז, האָט געפרובט אינם צוג צו בעגעהן זעלבסטמאָרד, דורך אויסטרינקען סם, אַ געוויסער וולאַדיסלאַוו באַנעשני. אַ דאָקטאָר, וועלכער האָט זיך צופעליג געפונען אינ'ם צוג האָט דעם זעלבסטמערדער אָפּגעראַטעוועט.

אומגליקס-פאַלען.

בעת'ן לאַרעווען האָלץ אויף דער קאַלישער באַהן-סטאַציע האָט אַ בעלקע צוגעדרוקט דעם אַרבייטער אַנטאָני קוויאַטקאָווסקי פון גראָכאָווא 16 אין אַ שווערען צושטאַנד איז דער אומגליקליכער אָפּגעפיהרט געוואָרען אין שפּיטאָל.

*

אויף ק. עמיעניעצקאַ גאַס איז אַראָפּגעפאַלען פון אַ ראָווער אַלעקסי טישקעוויטש, אַ שווער פערוואונדעטע האָט איהם די פּאָגאָטאָוויע אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל

צוואַנגס-באָדען
פון שול-קינדער.

דאָס בילדונגס-מיניסטעריום האָט איינגעשלאָסען אין פּראָגראַם פון די שול-לימודים אויך דאָס באָדען פון די שול-קינדער. דאָס מיניסטעריום האַלט, אַז דאָס ריין-האַלטען פון קערפּער איז דער גרונד פון ערציהונג בכלל און פון פיזישער ערציהונג בפרט.

דאָס מיניסטעריום האָט דעריבער אַרויסגעגעבען אַ פאָראָרדנונג וועגען צוואַנגס-באָדען פון די שול-קינדער, פאַר דער באָד מוז פאָראויסגעזעהן ווערען אַ ספּעציעלע צייט אין שול-פּלאַן. דאָס באָדען מוז פאָרקומען ווייניגסטענס איין מאָל אין חודש, און אויב ס'איז מעגליך נאָך אָפטער.

אין "אַררט"
„גייט דער שנים עשר מי יודע?"

ערשט דעם יום-טוב האָט דער ריזיגער עולם, וואָס האָט איבערפולט אַלע פאָרשטעלונגען אַרויסגעוויזען וויפיל ליבע, אינטערעס און ענטוזיאַזם, ער האָט פאַר זיין אייגענעם לאָדזער טעאַטער, פאַר זיין שטאָלץ – פאַר'ן „אררט". די פּנים'ער האָבען ממש געשטראַהלט פאַר נחת, וואָס אונזער לאָדז איז זוכה געווען מגדל צו זיין אַזעלכע גערעטענע קינדער, וואָס זענען שוין געוואָרען אַ שם דבר אין גאַנץ פּוילען.

אויף די פאָרשטעלונגען זענען אויך געווען פיעל געסט פון וואַרשאָ און פון דער פּראָווינץ, וואָס זענען געקומען „איבערצייגען זיך מיט די אייגענע אויגען".

* * *

היינט, פרייטאָג ווערט געשפּילט 1 מאָל – 9.15; מאָרגען, שבת: 3 מאָל – 4 נאָכמיטאָג (פּאָפּולערע פרייזען) 8 און 10 אַ זייגער.

זונטאָג ווערט נישט געשפּילט, מחמת אין „אררט"-זאַל קומט פאַר דעם טאָג אַ פריזיער-צוזאַמענפאָר. אַזאַ פּנים האָט מען, אַז ס'יודישע טעאַטער האָט נישט קיין אייגענעם בנין, וואו דעם קאָפּ אָנצושפּאַרען).

קומענדיגען דינסטאָג שפּילט דער „אררט" צוויי מאָל (8 און 10 אַ זייגער) אין „פילהאַרמאָניע" לטובת דער וועכנערין-קליניק פון „לינת-החולים".

וועגען די אַרורכגעפיהרטע אַרעסטען, האָט פּאָליציי-קאָמענדאַנט ניערזעלסקי ערקלערט: די זיכערהייטס-מאַכט האָט פונאַנדערגעלאָזט דעם צוזאַמענפאָהר און פערהאַלטען איינינע אַנטיילנעהמער פונ'ם צוזאַמענפאָהר, ווייל זי האָט געהאַט בעווייזען פונ'ם אַנטי-מלוכהשען כאַראַקטער פון זיינע בעראַטונגען. סיי די אָפּגענומענע ראָקומענטען, סיי די רעזאָלוציעס האָבען עס בעשטעטיגט, און דער גאַנצער ענין איז דעריבער איבערגעגעבען געוואָרען דער פּראָקוראַטור.

אינספּעקטאָר ניערזעלסקי האַלט, אַז די 6 פערהאַלטענע וועלען נישט בעפרייט ווערען ביז צום געריכט, ווייל געגען זיי איז דאָ פיל קאָמפּראָמיטירענדער מאַטעריאַל.

פּראָקוראָר שמיט, וועלכער האָט זיך נאָך מיט'ן גאַנצען מאַטעריאַל נישט בעקענט, האַלט אָבער אַז נאָכ'ן אַדורכפיהרען די ערשטע אויספאָרשונג קען ענטשטעהן אַ גרונד און אַ מעגליכקייט צו בעפרייען די אַרעסטירטע.

צוויי גראנדיעזע פרץ-אקאדעמיעס

זענען מיטוואך און דאנערשטאג פארגעקומען אין פילהארמאניע

די פרץ-אקאדעמיע צוליב 13. יאהר-צייט פון י.ל. פרץ וועלכע איז פארגעקומען מיט-וואך אין פילהארמאניע איז געקומען א זעהר גרויסער עולם ארבייטער און אינטעליגענץ.

מיט א וואונדער שענער רעדע וועגען פרץ'ס שאפען איז ארויסגעטרעטן דער בעקאנטער ארבייטער און קולטור-טוער ה' ווראבל.

ער האט זיך אפגעשטעלט אויף דער סיבה פארוואס די ארבייטער- און פאלקס-מאסען האבען זיך אזוי פיל ליבע און צוגעבונדענקייט צו פרץ'ס שאפען. מייטער האט דער רעדנער אנאליזירט דעם אונטערשיד פון מענדעלי, שלום-עליכם, נאמבערג, און פרץ'ן, וועלכער האט דער ערשטער געצייכענט די ליניע פון אסימילאציע און „וואַרגאַן" פער'כאַ'נער, נישט געשילדערט דעם כלל, די פערזענליכקייט, נאר ארויסגעקליבען דעם יחיד, דעם אינדיווידואום, בעריהרט סאציאלע און נאציאנאלע פראבלעמען, דאס אלס שילדערט דער רעדנער מיט הערליכע ציטאטען פון פרץ'ס ווערק.

אנב איז דער רעדנער שטארק ארויסגעטראטען געגען די פערשידענע „רעוויזיעס" וואס מ'וויל מאכען פון פרץ'ן.

מיט א שטורמישען ערפאלג לייענט דער ריכטער משה בראדערזאן זיינע 2 לידער געווידמעט דעם אנדענק פון גרויסען ריכטער.

דער אנסאמבעל פון „ארט" האט דאן געגעבען א פרעכטיגע פארשטעלונג פון פרץ'ס „ווע-טער", און ה' ד. קאזאנאווער האט מיט גרויס ערפאלג געלייענט די „צוויי ברידער" פון פרץ'ן.

*

די צווייטע אקאדעמיע, וועלכע איז פארגעקומען נעכטען דאנערשטאג האט נאכאמאל בעוויזען, ווי הייליג עס איז ביי דער יודישער מאסע דער אנדענק פון אונזער גרויסען ריכטער. דאכט זיך יעדעס יאהר קומען פאר די זעלבע אקאדעמיעס, פונדעסטוועגען האבען נעכטען ווידער מאסען מענשען אויסגעפילט דעם פילהארמאניע-זאל, כדי צו עהרען פרץ'ס אנדענקען און די אקאדעמיע איז טאקע אויסגעפאלען זעהר אימפאזאנט.

דער ערשטער רעפערענט ה. ליכטענשטיין האט געגעבען א כאראקטעריסטיק איבער דער סביבה אין וועלכע פרץ האט אנגעהויבען זיין שאפען, טעמפ' אסימילאציע האט געהערשט פון איין זייט און אונגעהויערע אבגעשטאנענקייט פון דער אנדערער, אויב ס'איז געווען א לעזער-עולם איז ער מייסטענס געווען פערכאפט פון דער שונד-ליטעראטור. פרץ האט דעריבער אויפגעהויבען א קאמף געגען דער צופראכענקייט און צווייפלענדיג-קייט פון דעם יודישען אסימילירטען אינטעליגענט און די געפאלענקייט פון די באנטשע שוויג'ס. דער ריכטער האט אונז אוועקגעשטעלט אלס מוסטער די תמימות'דיגע געשטאלטען מיט אייגהייטליכע גאנצע נשמות פון די פאלקסטימליכע געשיכטען. און הגם עס טיילען אונז אפ יאהרען פון פרץ'ס שאפען זענען דאך אין אונזער היינטיגען יודישען וועלטעל אקטועל און לעבעדיג די אלע פראבלעמען, וואס פרץ האט בעריהרט אין זיינע ווערק.

נאך ה' ליכטענשטיין'ס רעפעראט האט דער ארטיסט פון ווילנער טרופע ה' מייסליך רעציטירט פרץ'ס „אנאפקומעניש", „געולה" און „א כעס פון א יורענע". דאס זעהר געלונגענע רעציטירען פון דעם ארטיסט האט געהאלטען אין וועכסטער שפאנונג דעם אונגעהויער גרויסען עולם. ארטיסט צוקערמאן האט זעהר געלונגען און מיט גרויס בייפאל געזונגען פרץ'ס רבונו של עולם און אנדערע לידער.

די שלום-רעדע האט געהאלטען ה' מענדעלסאן (ווארשא) וועלכער האט אנגעוויזען אויף דעם שווערען צער/פולען וועג וואס פרץ אלס ריכטער האט געמוזט ארורכמאכען. אין אונזער יודיש לעבען האט פרץ געזעהען „די טויטע שטאט" ווי לעבעדיגע געהען ארום ווי מתים אהן פערלאנגען און נעפיהלען, אדער פיהרען א לעבען ווי קליינע דראבנע מענשלעך מיט ווערעמדיגע השגות. דעם ריכטער האט זיך דעריבער פערבענגט צו דער גרויסער פערזענליכקייט, וועלכע וועט זיין אומשטאנד ארויסצוהייבען די מענשען פון דעם קליינליכען פערהאַלטען לעבען.

די ראזינע טענדענץ קומט צום אויסדרוק אין פרץ'ס בעסערע ווערק, אין די פאלקסטימליכע נע-שיכטע און בעזונדערס אין „די גאלדענע קייט", אין „ביינאכט אויפ'ן אלטען מארק" זעהען מיר שוין פרץ דעם צווייפלער, וועלכער פיהרט פערביי אונז די אלע העלדען, וואס האבען געדארפט העלפען צו דער אויסלייזונג פון דער מענשהייט און יעדער ווייזט זיך ארויס שוואך און נישטיג. דער ראזינגער צווייפעל פרץ'ס איז אן'אויסדרוק פון זיין שארפער קריטישער בעציהונג צו אונזער לעבען, פון זיין בענקען נאך דער העכסטער פערזענליכקייט, וואס דארף ערשט קומען.

קאנפערענץ פון די ציוניסטישע צענטראל-קאמיטעטען אין לאדז.

לויט דער איניציאטיווע פון צ. ק. פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין פוילען קומט פאר זונטאג ד. 22. ה. ה. אין אונזער שטאט א קאנפערענץ פון די ציוניסטישע צענטראל-קאמיטעטען אין ווארשא, ווילנא, קראקוי און לעמבערג, די קאנפערענץ וועט האבען די אויפגאבע אויסצוזעהלען א ציוניסטישען אויבער-ראט און פארצובריטען דעם באדען פאר דער פעראייניגונג פון די ציוניסטישע ארגאניזאציעס אין די בעזונדערע געביטען אין פוילען.

אין צוזאמענהאנג מיט דער קאנפערענץ פראַ-יעקטירט דער לאדזער ציוניסטישער קאמיטעט איינ-צואָרדנען א גרויסען מיטינג מיט דער בעטייליגונג פון די אנגעזעהנסטע ציוניסטישע פיהרער אין פוילען.

*

די דעלעגאטען וועלען אויפגענומען ווערען דורך רעפ. ר"י ראזענבלאט ס'איז שוין אויסגעארבייט געווארען א רעגולאמין לויט וועלכען בראש פון די אלע צ. ק. וועט שטיין אן'אויבערראט פון 3 פערזאן מיט א גענעראל-סעקרעטאר, וואס וועט שטעהן אין פערבינדונג מיט אלע 3 ארגאניזאציעס.

ווי ס'זעהט אויס וועט זיך „על המשמר" אין דער קאנפערענץ נישט בעטייליגען.

שטאדטישער בודזשעט.

נעכטען אווענד איז פארגעקומען א זיצונג פון דער בודזשעט-קאמיסיע ביים שטאט-ראט אויף וועלכע דער וויצע-פרעזידענט ד"ר וויעלינסקי האט רע-פערירט דעם שטאדטישען בודזשעט פאר'ן יאהר 1928-1929 דער בודזשעט דערגרייכט 56,900,000 זל.

פאפיראסען

קאסטען טייערער אין רעסטאראנען.

(—) דאס פינאנץ-מיניסטעריום האט דערלויבט צו פערקויפען פאפיראסען און אנדערע טאבאק-אויסארבייטונגען אין די רעסטאראנען מיט 12 פרא-צענט טייערער.

ווילקער-שוהל.

אין דער נייער פערוואלטונג זענען געוועהלט געווארען די ה"ה: יוסף ראטבארד, יעקב ברויגער, יוליאן וואלף, דוד ווייסראל, משה בערמאן, שווארץ און יעקב פריימאן.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען.

(ב) מ. ליפיעץ (פיעטריקאווער 193), ס. מי-לער (פיעטריקאווער 46); וו. גראשקאווסקי (קאנ-סטאנטינער 15); א. פערעלמאן (ציגעל-גאס 64); ר. ניעוויעראווסקי (אלעקסאנדראווסקא 37; ס. יאנ-קעלעוויטש (אלטער-מארק 9).

פון יודישען טעאטער.

די פארשטעלונגען פון יודישען טעאטער אין פילהארמאניע מיט דער בעטייליגונג פון די גאס-טראליארען: חנה לערנער און דוד זיידערמאן, גע-העען אדורך מיט גרויס ערפאלג.

היינט פרייטאג אווענד און מארגען שבת נאכ-מיטאג ווערט געשפילט די זעהר אויסגענומענע אפערעטע „סיידי וואו קריכסטו" שבת אווענד געהט די בעליבטע פיעסע „די יודישע שיקסע".

גרויסע שרפה אין שעראדז

אפגעברענט געווארען 16 הייזער.

(—) אין דער נאכט אויף מיטוואך איז אין שעראדז אויסגעבראכען א געוואלדיגע שרפה. די שרפה האט זיך אנגעהויבען אין א הילצערען היי-זעל אין פארשטאט אלעגדרי-מאלי, אזוי ווי דער גרעסטער טייל דעכער איז דארט פון שטרוי, האט זיך דאס פייער שנעל פערשפרייט, ס'זענען אפגע-ברענט געווארען 16 הייזער, מיט'ן לעבעדיגער אינווענטאר, תבואה, מכשירים א.א.וו. דער היזק בעטרעפט 130 טויזענט זל. 29 פאמיליעס זענען געבליבען דאכלאז. בעת דער שרפה זענען די פלאמען געזעהן געווארען אויף 30 קילאמעטער.

ביי דער וואיעוואדזטווע האט זיך געבילדעט א קאמיטעט צו שטיצען די געליטענע.

—:•:—

מיטוואך, דעם 2-טען מאי ה. י. קומט פאר

א גרויסע אקאדעמיע

לכבוד דער 25-יעהריגער ליטעראַרישער טעטיגקייט פון בעליבטען דיכטער

יצחק קאצענעלסאן

איינצעלהייטען אין די ווייטערדיגע אנאנסען.

069

צום 1 מאי

ווערען געמאכט הכנות.

(—) אין די די היגע ארבייטער-קרייזען ווע-רען שוין געמאכט פארברייטונגען צום 1 מאי. צוו. אנד. ווערט פראיעקטירט, ווי אין פריהערדיגע יאהרען איינצוארדנען אן'אלגעמיינעם-צוג, אין וועלכען ס'זאלען זיך בעטייליגען פ.פ.ס., דייטשע ארבייטס-פארטיי, „בונד" און „פועלי-ציון".

ס'איז ענטשטאנען א פראיעקט, אז די דע-מאנסטראציע זאל געהן ביז דער קאנסטאנטינער פאלעסיע, וואו ס'וועלען געבויט ווערען די ארביי-טער-הייזער און דארט זאל פייערליך געלעגט ווע-רען דער ווינקעל-שטיין.

צווישען לאדז—קאלושקי

וועלען קורסירען מעהר צוגען.

(—) די זשאקאוויצער הויז-ווירטען האבען זיך געווענדעט צו דער באהן-דירעקציע, אז זי זאל פערגרעסערען די צאהל צוגען צווישען לאדז און קאלושקי. די באהן-דירעקציע איז נאכגעקומען די ווענדונג און בעשטימט פאלגענדע צוגען:

פון ווינער וואקזאל: 1,25, 4,50, 6,40, 10,35, 11,50, 14,15, 14,35, 15,15, 16,20, 17,25, 18,25, 19,35, 20,13 און 23,45 זונ-טאג 8,30;

פון קאלישער באהן-הויף: 8,30 און 21,00.

פון זשאקאוויץ: 1,06, 4,17, 5,46, 607, 6,39, 6,59, 7,57, 9,08, 10,27, 12,02, 13,57, 15,06, 18,02, 19,47, 20,42; צום קאלישער באהן-הויף 17,12; זונטאג — 21,52.

שילער קארטען-שפילער

וועט מען אויסשליסען פון די שולען.

(—) די שול-מאכט איז אויפמערקזאם געווא-רען אויף דעם פערשידענארטיגען האזארד, וואס פערשפרייט זיך צווישען דער שול-יוגענד.

די שול-יוגענד שפילט בעזונדערס זעהר פיל אין קארטען. איצט האבען די שול-לייטער בעקו-מען א בעפעהל צו בעזייטיגען פון שולע אלע שי-לער, וועלכע שפילען אין קארטען.

אין פאביאניץ

וואהלען צום שטאט-ראט.

(—) זונטאג, דעם 15 ד. ח. קומען פאר אין פאביאניץ די וואהלען צום נייעם שטאט-ראט. איצט איז די וואהל-אקציע דערגאנגען צום קולימינא-ציאנס-פונקט. יעדען טאג קומען פאר מיטינגען און וואהל-פערזאמלונגען, עס זענען אריינגעטראגען גע-ווארען 11 ליסטעס היינט וועט די וואהל-קאמיסיע בעטראכטען די ליסטעס.

מעטש פון פינג-פאנג צווישען „שטערן" און „שמשון".

שבת 3 נאכמיטאג קומט פאר אין לאקאל פון „שמשון" פיעטריקאווער 101 א פריינדשאפטס-מעטש פון פינג-פאנג, צווישען די צוויי אויבענדערמאנטע מאנטשאפטען. פון „שטערן" טרעטען ארויס: א קורץ, קופערמינץ I און II, זאכאריאש און בראו-נער פון „שמשון" ציגלער I און II, לעווקאוויטש, ראפעפארט און ווידאווסקי.

„דער גורל"

אין גראנד-קינא.

ווער עס געדענקט די גאסטראלען פון דעם קליינעם יודישען ווילנער מיידעלע מרים'ל דייכעס, וועלכע איז פאראיאהרען ארויסגעטרעטען אין לאדז און האט בעצויבערט אלעמען מיט איהר אונגעוועהנליכען טאלאנט און רייץ — דער וועט פערשטעהן, פאר וואס דאס פילם-בילד אין קינא „גראנד" וואו מרים'ל טרעט ארויס ווי א יונגעלע האבענדיג די אלס פארטנערין דאס צווייטע וואונ-דער-קינד פיאנקא דאדא האט אזא ערפאלג. עס איז אן'אמת'ער נחת רוח צו זעהן די צוויי קינדער אין פילם „דער גורל".

דאס בילד אליין איז זעהר אינטערעסאנט, און איז רעזשיסירט לויט דער ערצעהלונג פון לעא בעלמאנס'ן.

16-טע מלוכה-לאטעריע

5-טע קלאס, 25-טער טאג.

10.000 זל. נומער 87864.
3.000 זל. — 17306 28305 103361.
2.000 זל. — 10379 101514.
1.000 זל. — 7407 19569 24847 39069
52943 106855 121544 128692.
600 זל. — 817 2267 3316 3880 6569
7781 18806 31779 43134 45132 47959
53326 59810 63307 71537 75020 75027
84482 94008 95601 98870 99541 116447.
500 זל. — 2069 3538 9198 14272
16346 16456 19169 28081 28510 28574
35089 40094 40707 50127 57167 64938
64989 72437 74664 82984 94836 96381
107656 111500 114038.

26-טער טאג.

3.000 זל. נומער 9890.
2.000 זל. — 3342 3927 23343 32350
84000 104964 118513.
1.000 זל. — 3962 7838 13515 18557
33804 37899 41152 54231 57820 59358
73083 73325 85492 103457 107297 113646.
600 זל. — 375 2318 6542 11033 12097
17744 19401 22042 24406 28374 31042
44538 48264 52965 59716 81580 85033
87229 88293 89120 93619 94126 109211
113931 116780 123614 128951.
500 זל. — 15466 24398 37854 55007
56832 59678 65194 74936 75927 76639
78457 82669 83444 90187 95487 105721
107351.

מעלדונגען.

די פראפעסיאנעלע „ארט"-קורסען

אויף די פראפעסיאנעלע קורסען פון דער „ארט"-געזעלשאפט ווערען אנגענומען נייע איינ-שרייבונגען אויף פאלגענדע אפטיילונגען:

1. מעכאנישע וועבעריי, ענגליש-גלאט און קארירט, קארט זשאקארד מיט גאבעלין און קילים אויך זייד
2. צושניידער-קורס פאר מענער-שניידער.
3. צושניידער-קורס פאר דאמען-שניידער.
4. רונד-קראפט-זאקען, אויף „קאראנא", „אי-דעאל" „מאקסים" „שטאנדארט" און „אמעריקאנער" אויך „זשאקארד"-זאקען-ארבייט.
5. שטאפעריי.
6. מעכאניש שפולען און טרייבען
7. טריקא-הענטשקעס אויף שליטען-מאשינען
8. האנט און מאשין-שטיקעריי, פיליע, טא-לעדא און אלע אנדערע טעכניק'ן.
9. מאניקיר
10. אנדולאציע

איינשרייבען קאן מען זיך אין דער ביורא פון „ארט" וואלטשאנסקא 27 אין די ביורא-שעה'ן.

די לימודים הויבען זיך אן דעם 15 אפריל ד.י.

אויף אלע אפטיילונגען, אויסער אויף די צו-שניידער-קורסען, ווערען אנגענומען פרויען און מע-נער.

אכטונג פריזיער-מייסטער!

זונטאג, דעם 15 אפריל ד. י. 11 א זייגער פארמיטאג קומט פאר אין אלשטעטישער שוהל אויף וואלבארסקא גאס א הזכרה נאך פערשטאר-בענע מיטגלידער צוליב'ן XXV יעהריגען יובילע-אום פון פריזיער-צעך.

דער יובילעאום-קאמיטעט.

אלע מיטגלידער און נישט מיטגלידער ווערען געבעטען פינקטליך צו ערשיינען. 602

קאמוניקאט.

דערמי'ט מאכען מיר בעקאנט, דאס שבת ד. 14 ד. מ. 730 אין אווענד, קומט פאר אין לא-קאל פון פעראיין, גדאנסקא 40 רעכטע אפיצינע 1 שטאק דער פינאל פון קלוב-מייסטערשאפט אינ-פינג-פאנג, ווי אויך די פונאנדערטיילונג פון די זשעטאנען און דיפלאמען, אויף וועלכע מיר פער-בעטען אלע אונזערע מיטגלידער און סימפאטיקער.

פאר די פערוואלטונג פון יודישען טורן און ספארט-פעראיין „חשמונאי"
פרעזעס: אלעקסאנדער יאעל
סעקרעטאר: בערנארד קאפלאוויטש. 679

פערלוירענע וועקסלען

די נויטיגע פארמאליטעטען ביי׳ם אויפמאנען די חובות.

טאג-טעגליך בעקומען מיר פון אונזערע לע-זער אנפראגען בנוגע די נויטיגע פארמאליטעטען ביים אויפמאהנען חובות לויט פערלוירענע וועקסלען.

מיר נוצען דעריבער טאקי נאכאמאל אויס די גינסטיגע געלעגענהייט צו געבען וועגען דעם ענין אַן אויספיהרליכע ערקלערונג.

קודם כל מוז דער פערזאן, וועמען ס׳האט דעם וועקסעל פערלוירען, זיך ווענדען מיט א בקשה אין פרידענס-געריכט פון דעם בעצירק, אין ראיאן פון וועלכען דער פערלוירען-געגאנגענער וועקסעל איז געווען צאהלבאר, אז מ׳זאל איהם אויפ׳ן סמך פון ארטיקעל 94 פון פוילישען וועקסעל-געזעץ אנ-ערקענען פאר אנולירט (o uznanie zaginionego wekslu za umorzony) אויך צו דער דערלאנג-טער בקשה, צו וועלכער ס׳דארף בייגעלעגט ווע-רען א גענויער אבשריפט פון פערלוירענעם וועק-סעל, מוז ערקלערט ווערען, ביי וועלכע וואהרשיינ-ליכע אומשטענדען האט דער געגעבענער וועקסעל געקאנט פערלוירען ווערען, אין וואס פאר א מאס דער בעטרעפענדער פעטענט איז אייגענטליך פער-אינטערעסירט, אז דער פערלוירענער וועקסעל זאל אנערקענט ווערען פאר אומגילטיג און מ׳איז גלייכ-צייטיג אויך מחויב צו בעטען, אז אלע אנגעוויזע-נע בעלי חובות זאלען ווערען אינפארמירט וועגען אנהויב און סוף פון דער אונטערגענומענער פער-האנדלונג. דאס געריכט — און נישט, ווי פיל מיי-נען, אז דער פעטענט גופא — פובליקירט אין דער פרעסע, אויפפאדערנדיג דעם פערזאן, וועלכער האט דעם פערלוירענעם וועקסעל געפונען, אז ער זאל איהם צושטעלען אין געריכט אין משך פון די נאהנטסטע 50 טעג.

דער בעשטימטער טערמין הייבט זיך אן פון דער דאטע, ווען דער וועקסעל איז געווען צאלבאר און אויב ר׳איז פערלוירען געגאנגען נאך דער דאטע פון צאלבארקייט אדער, ווען די דאטע פון צאלבארקייט איז אויפ׳ן פערלוירען-געגאנגענעם וועקסעל אין גאנצען נישט אנגעגעבען געווען, הייבט זיך דער דערמאנטער 60-טאגיגער המשך אן צו רעכענען פון טאג, ווען די פובליקאציע וועגען פערלוירענעם וועקסעל איז פערעפענטליכט געווארען.

אויב דער פערלוירען-געגאנגענער וועקסעל ווערט ביז צום בעשטימטען טערמין נישט צוגע-שטעלט, גיט דאס געריכט ארויס די געבעטענע דעציזיע. פערקעהרט ווערט נאכ׳ן אויסהערען די ארויסגערופענע פעראינטערעסירטע צדדים און נאכ׳ן פארצייגען דעם וועקסעל דעם פעטענט תיכף אפגעשטעלט די ווייטערדיגע פערהאנדלונג.

ווי שוין געזאגט מעלדעט דאס געריכט די בעל-חובות, וועגען גאנג פון דער פערהאנדלונג ארום דעם פערלוירענעם וועקסעל. יעדער פון די וועקסעל בעל-חובות קאן גלייך אריינטראגען ד׳ שולדיגע סומע אין דעפאזיט פון בערופענעם גע-ריכט און דערמיט ווערט ער בעפרייט פון גענו-מענעם אויף זיך וועקסעל-פליכט. ווער ס׳רעגולירט דעם חוב דירעקט אדער אויף אנ׳אנדער אופן, טוט עס אויף אייגענער ריזיקע.

נאכ׳ן טערמין פון צאלבארקייט און דער פערעפענטליכער אויפפאדערונג וועגען צושטעלען דעם פערלוירענעם וועקסעל קאן דער פעראינטע-רעסירטער פאטענט אפילו פערלאנגען פון אקצעפ-טאנט, אז ער זאל אריינטראגען אין געריכטס-דע-פאזיט אדער בעצאהלען די וועקסעל-סומע לויט א. ג. זאבעזפיעטשעניע.

אויב דער אקצעפטאנט טראגט דער בפרושער אויפפאדערונג און בעשטעטיגטער אויפ׳ן סמך פון וועקסעל-אפשריפט פראטעסט וויל גוטוויליג דעם חוב נישט אויפ׳ן אנגעוויזענעם אופן רעגולירען, קאן אין משך פון דער פארקומענער פערהאנדלונג אויפמאהנען רעגרעסיוו דעם וועקסעל-חוב פון אויסשטעלער און די זשיראנטען.

איבערהויפט דארף מען געדענקען, אז אלע רעכט פון פערלוירענעם וועקסעל קאן מען אויפ-מאהנען ערשט אויפ׳ן סמך פון א געריכטס-דעציזיע, אז ער איז אנערקענט געווארען פאר אנולירט.

י. אינפעלד.

זיך קאנסטיטואירט דער נייער ציוניסטישער קאמיטעט.

דער נייער ציוניסטישער קאמיטעט, וועלכער איז אויסגעוועהלט געווארען אויף דער לעצטער אלגעמיינער פערזאמלונג, האט זיך קאנסטיטואירט אויף פאלגענדען אופן: אלס פארזיצענדער איז אויסגעוועהלט געווארען רעפ. ד״ר ראזענבלאט און אין פרעזידיום: רער. י. אוגער, ל. אוריסאן, לאוו-ניק א. יאעל, מ. מארכעוו, צבי ליטווין און ה. לימאן.

עס זענען געשאפען געווארען פאלגענדע קא-מיסיעס: 1) פאר׳ן „קרן-קימת״, 2) פאר׳ן „קרן היסוד״, 3) ארגאניזאציע און ציוניסטישע אויפ-קלערונגס-ארבייט, 4) קולטור-רעסארט, 5) יוגענד-רעסארט, 6) פאר׳ן פאלעסטינא-אמט, 7) סאצ-יאלע הילפס-אינסטיטוציעס, 8) שקלים, 9) פראָ-פעסיאנעלע ארגאניזאציעס, 10) פאליטישע קאמיסיע

כדי צו קומען אין אנ׳ענגערען קאנטאקט מיט אלע שיכטען פון דער יודישער בעפעלקערונג, איז בעשלאסען געווארען צו עפענען ביי דער ציוניס-טישער ארגאניזאציע א ביורא, וואו די ציוניס-טישע פערטרעטער אין סיים, שטאדט-ראט און אין דער קהלה וועלען פערזענליך אננעהמען די אינ-טערעסאנטען.

די פארזיצענדע פון די רעסארטען זענען בעאויפטראגט געווארען אויסצוארבייטען די נע-טיגע ארבייטס-פלאנען פאר די קאמיסיעס.

זאל פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20.

גאַסטראלען פון די בעליב-טע ארטיסטען חנה לערנער און דוד זיידערמאן

היינט פרייטאג, 9 אין אווענד און מארגן שבת, 3.30 נאכמיטאג צו ביליגע פרייזען
סיידי, וואו קריכסטו
אפערעטע אין 3 אקטען פון סיגאל, מוזיק פון רומשינסקי. הויפט-ראלען: „סיידי״—ח. לערנער; „ריטשמאנד״—דוד זיידערמאן.

זונטאג, דעם 15 טען, 9 א זייגער אווענד צו ביליגע פרייזען
אין נאמען פון גאט
אין 3 אקטען מיט פראלאג פון שטיינבערג. הויפט-ראלען: „יהושי׳לע״—חנה לערנער; „יצחק״—דוד זיידערמאן.

מארגן, שבת, דעם 14 טען, 9 אין אווענד די שטארק-אויסגענומענע פיעסע
די יודישע שיקסע
אפערעטע אין 3 אקטען פון שאר, מוזיק פון ש. סעקונדע. הויפט-ראלען: „פאליאשקע״—חנה לערנער; „בערעל״—ד. זיידערמאן.

מאנטאג, ד. 16-טען, 9 אווענד גרויסע פאפול. פארשטעל. פון 1 ביז 2.50
דער מאסקירטער
אין 3 אקטען מיט פראלאג און עפילאג פון ראקאוו. הויפט-ראלען: „סאפיע״—ח. לערנער; „סיימאן״—דוד זיידערמאן.

ס׳נעהמען אנטייל פרויען: בעזמאן, זעווקינא, מאכאראווסקא, פאדערמאן. מענער: אריעל, אייזענבערג, בירנבוים, באלבירסקי, האמבורגער, מאכאראווסקי, נייהויז, פאליאנסקי, צווייליך. מוזיקאלישע לייטונג: ל. זעלמאן. טענץ איינשטודירט פון טאנץ-מייסטער ב. לייבאוויטש. אדמינ.: א. בעזמאן. ביהנע-לייטער: מאכאראווסקי. בילעטען אין פילהארמ.-קאסע.

Dr. med. M. GLAZER
ul. ZIELONA Nr. 6.
טעלעפאן 45-49
הויט-און ווענערישע קראנקהייטען
נעמט אן פון 8—9.30 12—2 און 7—8 אווענט.

Dr. med. H. GUTSZTADT
ספעציאל-ארצט פאר אקושער-און פרויען - קראנקהייטען.
Zachodnia 62 23 ציגעלניאנא
29-52

היינט פרעמיערע! צוויי גרויסע ארטיסטען פון אייראפעאישע ביהנעם היינט פרעמיערע!
ODEON
Rudolf Schildkraut (פאטער) Józef Schildkraut (זוהן)
— און — די שעהנע Bessie Love
דער פירשט וויילט זיך
אין דעם פרעכטיגען פילם אין 10 גרויסע אקטען אונטער׳ן נאמען:
אויסגעצייכענט בילד וואס קען זיך פער-רעכנען צו די בעסטע פראדוקצ. פון סעזאן.
אויסער׳ן פראגראם: א פארס אויסער׳ן פראגראם: אונגעוועהנליך שפילען פון די ארטיסטען! :—: הערליכע אויסשטאטונג!

GRAND-KINO
היינט צום לעצטען מאל!
דער גורל
מיט׳ן א טייל פון בעריהמט. יוד. ווא: דערקינגד Musia Dajches
מארגען שבת פרעמיערע!
„פירשט אדער נאר״
פראכטפולעס קונסטווערק לויט׳ן ראמאן פון מ. דעקאברא
אין די הויפטראלען דער שעהנער IWAN PETROWICZ און די ענטציקענדע MARELA ALBANI

APOLLO
היינט און פאלגענדע טעג!
:—: סענסאציאנעל-ערָאטישע דראמע :—:
2 סעריעס צוזאמען געשפילט
HARRY PEEL
זיגאנא, דער רויבער-אטאמאן
אין זיין שענסטען און גרעסטען קונסט-ווערק, וואס איז אויסגעצייכענט געווארען אויף דער אינטערנאציאנאלער פילם- אויסשטעלונג מיט א גאלדענעם מעדאל, א. נ.:

קינא „ERA״
פרי-הער „פלאָרא״ זאווישא 22 (בעלוט)
היינט און פאלגענדע טעג! גרויסע פרעכטיגע פרעמיערע! היינט און פאלגענדע טעג!
אין די סאלאנען און מלינות פון פאריז
ערשטער גרויסער אינטערנאציאנאלער פילם, וואס איז בעשאנקען געווארען אין אויסלאנד מיט א גאלדענעם מעדאל.
אין די הויפט-ראלען: IVOR NOVELLO, MAE MARSCH, ROBERT SCHOLTZ און אנדערע.
פערשטארקטער ארקעסטער.

קינא „סירענא״
KINO TEATR „SYRENA״ ŁÓDŹ ALEKSANDROWSKA 37 TEL 49-46
אלעסאנדראווסקא 47, טעל. 49-46.
דער קלו פון סעזאן! נור ביז מאנטאג, דעם 16-טען אפריל גרעסטער פילם-שלאגער!
דער גיהנום פון געפאנגענע
(שטעכעדיגע דראט)
אין דער הויפט-ראלע די קעניגין פון עקראן POLA NEGRI
טראגעדיע פון צוויי ליבענדע הערצער.
טראגעדיע פון א דייטשען געפאנגענעם אין פראנקרייך.
פאספארטו׳ם אונגילטיג.
קירצליך: PARADA SMIERCI

קינא ״MIMOZA״
178 קילינסקי 178

גרויסע פרעמיערע! — היינט און פאלגענדע טעג! — גרויסע פרעמיערע!

2 שלאגערן
אין א דאפעלטען פראגראם:

אוריב איף 2 וואכען

אנאנס! קירצליד: „דער מאן מיט דער בייטש״ מיט דעם בעריהמטען ארטיסט DOUGLAS FAIRBANKS אין דער הויפטראלע.

קרבנות פון גט
אין די הויפט-ראלען — די בעריהמטע:
Klara Bow i Esther Bronson

וואונדערבארע און ריכטיגע שאפענער סאלאן-קאמעדיע פול מיט פרעהליכען הומאר
אין די הויפטראלען די בעוואוסטע פילם-ארטיסטען:
RYSZARD DYX i BETTY BRONSON

ווענדונג צו די ה״ה מחותנים
פון די בעוואוסטע מוזיק-קינסטלער געבר. טויבע

דערמיט האבען מיר דעם כבוד די געערטע מחותנים און בעלי-שמחות געפֿעל. מיטצוטיילען, אז צוליב דעם, וואס מיר הערען נישט צו דער געהעריגער צייט פון די מחותנים בעוואוסט ווען איירע אלע שמחות און חתונות און דורך דעם פאסירט גאנץ אפט, אז די בעלי-שמחות פיהלען זיך בעליידיגט, וואס מיר קומען נישט צו דער פינקטליכער צייט אנצונעהמען די בעשטעלונגען. דעריבער בעטען מיר אלע מחותנים געפֿעל. אונז צו לאזען וויסען גענוי די טערמינען, כדי צו קענען ווי געהעריג צופרידענצושטעלען די בעלי-שמחות.

גלייכצייטיג ערלויבען מיר זיך אויפמערקזאם צו מאכען די געעהרטע ה״ה מחותנים, אז מיר נעהמען ביי קיין פאל נישט אן קיין שום פערוויילונגען, וואס קענען זיין פערבונדען חלילה מיט חילול השבת. דעריבער האפען מיר, אז מיר פערדינען דעם פולען צוטרוי פון די ג׳ בעלי-שמחות. מיט אכטונג

מוזיק-קינסטלער געבר. טויבע.

אנמעלדונגען נעהמען אויף: ע. טויבע, וואסכאדניא 18; י. טויבע, נאוואָ-צעגעלניאנא 22 ; ק. טויבע, אלעע 1. מאי 18.

בעמ.: מעסיגע פרייזען! פאר אונבעמיטעלטע — אויסנאהמס-פרייזען!

לעטשניצע
פון דאקטוירים - ספעצ. אוי דענטיסטען - קאבינעט.
פעטריקאווער 62, טעל. 31-53.

אינערל. קראנקהייטען	ד״ר ב. ראבינזאהן ״ מ. וואלפסאן ״ א. טענענבוים	פון 3½—2½ און 3—7 ״ 2—12 ״ 6—4
כירורגישע קראנקהייטען	ד״ר י. שרייבער ״ א. פאכשאנסקי	פון 4—2½ און 5—7 ״ 1—12 און 5—6
פרויען-קראנקהייטען און געבורטס-הילף	ד״ר ד. אלטערמאן ״ מ. פעלדמאן פרוי ד״ר ח. זקלדאוויטש-קלאטשקא ״ ״ נוסטאווא זאנד טענענבוים	פון 11—1 ״ 7½—5½ שבת, וונט. דינסט. דאנ. 5-3 זונט. מאנט. מיט. פרייט. 5-3
קינדער-קראנקהייטען	ד״ר ס. נוטענטאג ״ ל. פאמיליער	פון 10—11 און 5—7 ״ 12—1 און 4—5
נערווען-קראנק.	ד״ר מ. מאשלאנקא	פון 6—7 זונטאג 1—2½
אויגען-קראנקהייטען	ד״ר י. סטופאי ״ ס. האלפערטמא	פון 1—2 און 4—5 11—12, 6—8 זונט. 12—2
נאז, האלז און אויערן-קראנק.	ד״ר מ. קלאטשקא ״ באל. כאן	פון 11—1 און 7—8 ״ 3½—5½
הויט- און וועגערישע קראנק.	ד״ר ש. ברוין ״ י. פאלאווישיק	פון 12½—3½ ״ 6-8
ציין- און מויל-קראנקהייטען	צאהן-ארצט ס. שאפס ״ מ. רעזניקאווא ״ ב. פשורנאווסקא ״ נ. קאצענבאגען	פון 9—10¾ און 2—9 ״ 11—1¼ ״ 2¾—5 ״ 5¼—8

די לעטשניצע איז טעטיג טעגליך פון 9 פריה ביז 9 אין אָוועגד.

קווארץ-לאמפען און גרופען-בעשטראהלונג

עס ווערען געמאכט אפעראציעס, בעשטראהלונגען מיט קווארץ-לאמפען עלעקטריזאציע און אנאליזען, קינסטליכע ציינער, קראנעס, גאלד-בריקען און פלאטין.

וויזיטען אין שטאדט. נאכט-דיזשור. געבורט-הילף.

ווילנער ספרים-סקלאד

פערטרעטונג פון קאלאמייער טלתים

25 פראצ. ביליגער!!

ביי א. מ. גרובשטיין וואסכאדניא 54 פראנט 1-טער שט.

און צו בעקומען ש״ס, מגרים, רמב״ם, מדרשים, ספוקים, פשוטות, עין-יעקב, מחזורים, סידורים, אויך די בעוואוסטע קאלאמייער טלתים פיינע און טערקיש-ווערענע, און אויך טלתים-קטנים, א ספעציעלער אויסוואהל פון כלי-קודש פון אלע גרויסען, אויך קראסאוער ווערענע-גארטלען, קאפלען, ציצית סוגות א ז.וו. אלעס מיט 25% ביליגער. געדענקט נור ביי א. מ. גרובשטיין וואסכאדניא 54 פראנט 1, שט. שטענדיג אפען ביז 11 אוו.

לייה-ביבליאטעק
אויפ׳ן נאמען פון
א. אייזענשלאס
11 פאלודניאווא 11

איז אפען מאנטאג און מיטוואך פון 5—9 אָוועגד. שבת — פון 10—1 מיטאג און פון 4—9 איז אָוועגד.

Dr.med. A.MAZUR

אויערען און האלז-קראנקהייטען, שטימע-און שפראך-פעהלערען (שטאמלען א. אז. וו.)

האט זיך איבערציגען פון נארוטאוויטש 44

אויף וואסכאדנא 65, טעל. 66-01

(איינגאנג אויך דורך פעטריקאווער 46).
נעהמט אן פון 11³⁰—12³⁰ און פון 3—5 נאכמ. 077

די מאדערנסטע לאמפען
פאר שפייזע-צימערן און קאבינעטען

קויפט זיך אמבעסטען צו פאבריקס-פרייזען נור ביי
א. י. אייזנער, פאלודניאווא 25.

בעמערקונג: ס׳ווערען אויך אנגענומען אלערליי איבער-ארבייטונגען פון גאז אויף עלעקטריע, ווי אויך עקספעדירט.

MIEJSKI KINEMATOGRAF OSWIATOWY
Wodny Rynek (róg Rokicińskiej) tel. 18-26
Dojazd tramwajami 16 i 10.

W Piątek i dni następnych
Dla dorosłych początek seansów o godz. 6, 8 i 10
„CHANG"
Dla młodzieży początek seansów o godz. 2 i 4
CHAPLIN ROBI KARJERĘ i JAKO BOKSER
Wpoczekalniach kina codz. do g.22 audycje radjofonicz.

געזעלשאפט צו פערשפרייטען פאך-קענטנישען ביי יודישע פרויען אין לאדז
„ארבייט״ („PRACA")
וואָלטשאנסקא 21, טעלעפאן 15-67
נעהמט אן איינשרייבונגען אויף
1) שניידעריי 2) נייהטארעריי
3) האנד-ארבייטען 4) אנדולאציע און מאניקור
5) היטען-פוצעריי 6) איינבינדעריי — לוקסוס.
אינפארמאציעס ערטיילט דער סעקרעטאריאט פון 9 ביז 1 נאכמ. און פון 3 ביז אָוועגד. 606

איינגיבען דערשיינט אין אונזער שטאדט
דער 1-טער נומער פון ליטעראַרישען חודש-זשורנאל
„טריט״

אין וועלכען ס׳בעטייליגען זיך: אפאטשינסקי פ., בערש-לינג מ., גיפס י. העלמאן מ., וויטענבערג מ., זעלקא-וויטש י., טורקא י., פוקס ח.ל., קרוי י.ל., שפיגעל. י. ראבאן

ווענען אלע ענינים זיך ווענדען צו:
מ. וויטענבערג, זגערזשער 16. 978

PROSZEK OD BÓLU GŁOWY DLA DOROSŁYCH
„KOWALSKINA"
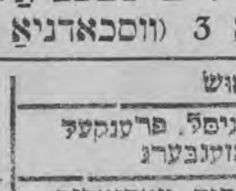
USUWA NAJSILNIEJSZE BÓLE GŁOWY
A.K.
FABRYKA CHEMICZNO-FARMACEUTYCZNA „AP. KOWALSKI" WARSZAWA.

עס ווערט געזוכט
פראקטיצירטע
פערקויפערינס
אין שניט-געוועלב
19 נאוואמיעיסקע 19
געוועלב 19 מייער אווימש
באלד זיך צו מעלדען.

א לערן-מיידעל
נעגען באלייגע צאהלונג
ווערט געזוכט
צו קינדער-גאלאנטעריע
קאנסטאנטינער 37
ביי אונגער, אין גא-לאנטעריע געשעפט פון 12 ביז 2 און פון 4-6 אָוועגד

נפתלי זאיאנץ
האט פערלוירען זיין מיליטעריש ביכעל.
אפצוגעבען געגען בעלוינונג אויף מלינארסקא 2 ביי גורט. 570

א צימער
אין צענטר צו פערדינגען ביי אנ׳אנשטענדיגע פא-מיליע. אדרעס צו ערפאה-רען אין אדמינ. פון דער צייטונג. 169

לעטשניצע „זדראוויע״
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
אויף נאוואמיעסקא 3 (וואסכאדניא 13) טעלעפאן 37-76.

אויגען קראנקהייטען	ד״ר קראוש	3—4, זונטאג 10.30—11.30
נערווען קראנקהייטען	ד״ר בראניסל. פרענקעל ״ קלאזענבערג	12.30—1.30, חוץ פרייטאג מיטוואך, ..., זונטאג 11—12
מאגען און קישקע קראנק	ד״ר אידסנד. מארגאלים	2-3 און ... זונטאג, דינסט.
אינערליכע קראנקהייטען	ד״ר גיביאנסקי ״ פאק ״ לעווי ״ מאי העגריך	9½—11½ זונטאג 9½—11 12—2 זונטאג 1—12 3—4½ וונט. 1—2 11 — 12 זונטאג 11 — 12
קינדער קראנקהייטען	ד״ר פאלאוויטש ארס ״ מאשלאנקא ״ פרעבנער	11—12.30, 3—5, 1. 12—2 1.30—2.30, זונט. 10.30—12 5—6.30, זונטאג 9—10.30
כירורגישע קראנקהייטען	ד״ר גאלדמאן ״ פערלים	טעגליך 2—3 12-1.30, 6-7.30, זונט 11-1
פרויען קראנקהייטען	ד״ר אראנסאן ״ אייכענראווא	12—1, זונטאג 12—1 10.30-11.30, דינסט. 1.30-2.30
נאז, האלז און אויערען קראנקהייטען	ד״ר ראבינאוויטש	12—2, זונטאג 12—1.30
הויט און וועגערישע קראנקהייטען	ד״ר פאלק ״ זאנענבערג	3.30—4.30, זונטאג 9—10 11—12, זונטאג 11—12
רענטגענאלאג	ד״ר ווילסאן	3 — 7
קינסטליכע אנטליוען	ד״ר מ. כאצען	

וויזיטען אין שטאט. :—: באקען-שטעלען. :—: רענטגענאגראפיע. :—: זעמט-ליכע דורכשטראהלונגען (קווארץ-לאמפען). :—: אלערליי אנאליזען און אונטערזוכונגען
די לעטשניצע איז טעטיג טעגליך פון 8.30 פריה ביז 7.30 אָוועגד.
זונטאג פון 8.30 ביז 2 א זייגער נאכמיטאג.

באדע-וואנעס
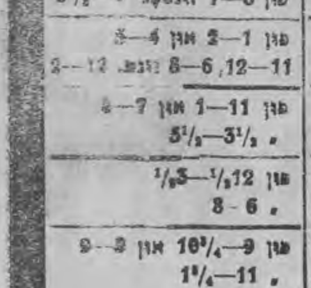
אלערארט
וועש-קעסלן
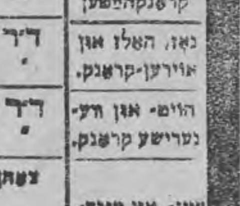
און זעמטליכע פיבער-שפין-טעפ
„ZGODA"
בעקומט מען ביי דער בעוואוס-טער פירמע —
34 ציגעל-גאס 34, אין הויף, עקע פעטריקאווער
טעלעפאן 51-34.
בעמערקונג: וואנעס ווערען אויך אויסגעבארגט.

Dr. Med. I. WEINBERG
Cegielniana 47, tel. 26-02.
פינערליכע קראנקהייטען, ספעציעל פאר לונגען- און הארץ-קראנקהייטען, בע-שטראהלונגען און קינסטליכע בערג-זון. נעמט אן אין לעטשניצע, זגערזשער 17 פון 6—7. אין דערהיים פון 3—5 נאכמ.

Dr. H. Wołkowyski
וואכארניא 57 (צעגעלניאנא 19)
טעלעפאן 37-70
ספעציעל-ארצט פאר הויט- און וועגערישע קראנקהייטען, פענער - שוואכע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.
נעהמט אן פון 1—2 און פון 4—8 פרייטאג, שבת פון 4—8 און א...

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Naufe...
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.